

Slniečko 1

ROČNÍK 44

SEPTEMBER 1989

3 Kčs

ILUSTROVAL JÁN DRESSLER

Svadba kozy Zunky

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Táto rozprávka patrí k tým nemnohým rozprávkam, čo majú smutný koniec. Ak je niekto z vás priveľmi lútoslivý, nech ju radšej ani nečíta, nech preskočí rovno do susedov. Ale kto vydrží aj smutnejšie, ten nech si ju prečíta, možno z nej akomak zmúdre.

Bol raz jeden vlk a bol veľmi bohatý. Jedával zo strieborných tanierov a pil zo zlatých pohárov. Mal, čo si zažiadal, len žena mu chýbala.

Začal si milý vlk fúzy vykrúcať a po slečinkách sa obzerať, ktorá by bola súca do bohatého domu.

Zapáčila sa mu koza Zunka, nohy ako strunka. Mladá, biela, a k tomu sirota opustená. Popýtal ju o ruku. Zunka nemala ani otca, ani mamu, ani brata, ani sestru, ba ani len ujca alebo tetku, nuž nemal ju kto varovať. Nik na svete jej neporadil, aby za vlka nešla, aby za neho, prepánajána, nešla! Samučičká bola koza Zunka, nohy ako strunka, a tak sa vlkovi sľúbila.

A vlk rád! Rozhodol sa, že vystrojí svadbu, na ktorú sa nezabudne, kým les lesom bude. Pozval na ňu, ojoj, všetkých susedov, všetkých priateľov, všetkých známych z hory a spod hory.

Hospodárom na tej svadbe bol medveď. Ženich mu dal kľúče od celého gazdovstva, od kredencov so striebornými taniermi a zlatými pohármi, od komôr i od pivníc, od všetkých truhiel a skríň. A medveď šafáril. Vydával, čo bolo treba, a ponáčinal všetky súdky s vínom a pivom.

Za kuchárku pozval si vlk líšku. Mali ste vidieť, ako sa tá obracala, len aby ju svadobčania neohovorili. Aj studena nachystala, aj rezancovej polievky, aj mäso pätoraké, aj makovú štrúdlu. Varila, piekla, smažila, ledva to myšky, jej pomocníčky, stačili nosiť na stoly.

A v izbe zatiaľ hluk a spev, muzikanti vyhrávajú na cimbale, na husliach i na base.

A hostia jedia, pijú, hodujú a vyspevujú.

Keď už všetko pojedli a popili, pustili sa do tanca. Najsamprv družba zajac, chýrny tanečník: tuto krok a tuto skok,

dvojkročku aj odzemok, dupi-dupi-háj!

Náramné vám bolo to zajačie družbovské sólo!

Jeleň, ktorý bol starejším, rozkázal si zahrať tichý poľský tanec. Uklonil sa krave Jahode, čo mala na krku spiežový zvonec, a tancovali — no, krásne! Prezra-

díme, čože máme tajiť: starejší sa hlboko zahľadel do Jahodiných očí a tancoval s ňou rozjarený nie raz, nie dva, ale ustavične.

Kobyľa Rebeka vraví Jahode:

„Máš ty šťastie, že toľko tancuješ. Vidíš, ja len stojím, nik ma nepozve do tanca — a prečo vlastne? Veď dost veselo hľadím, aj sa pekne usmievam, mihaha-ha!“

Tchor sedel obďaleč, netrúfal si bližšie, lebo vedel, že smrdí. Nuž len hľadel clivo a popíjal pivo. Tu vám príde k nemu veverička, jeho kamarátka, ukloní sa mu — a už boli v kolese, éj-hop!

Baran Krivý roh chcel pozvať do tanca bielu ovcu, čo sa mu už dávno páčila, no zakaždým ho ktosi predbehol: raz chrt a raz diviak.

Nadul sa baran ako mech, odišiel zo svadby a ľahol si pod stoh. Tak všetkých vytrucoval.

Vlk hľadá po tanečniciach, oči prižmuruje. Dobré som si vybral, teší sa, moja nevesta je zo všetkých najkrajšia.

„Ej, moja Zunka, nohy ako strunka, hybaj tancovať!“ Pojme ju mladý zať do tanca, na plné hrdlo zvýskne, mladuchu si pritisne:

„Veď si len krásna. veď si mi utešená. hneď ťa z lásky zjem!“

A čo vraví, to aj spraví: ham — už bola Zunka tam.

Bolo po svadbe a po veselosti, hostia sa zdesení rozutekali po svojich domoch.

A odvtedy už nijaká koza nechce ísť za vlka.

PARTIZÁNSKY PREPAD

LADISLAV BEŇO

Partizánsky oddiel Vysoké Tatry kráča magistrálou popri Jarolímkovom mostíku k hospodárskej budove štátnych kúpeľov Štrbského Plesa. Veliteľ Achmadulin rozostavuje stráže. Morávka s Aurelom zabehnú k priateľovi Nedobrému prezvedieť sa, čo je tu nové. Vracajú sa neskoro.

„Dobre sme prišli,“ vraví Morávka. „V hoteli sú hitlerovci. Chvíľu počkáme, kým hostia pospia, a potom ich povytáhuje-me z postelí.“

Hodinu pred polnocou partizáni obštúpia hotel Hviezdoslav. Jeho osvetlené obloky odzrkadľujú vo vode plesa celý hotel a zdvojnásobujú jeho krásu a veľkosť.

Dvere do hotelu sú zatvorené. Na druhé klopanie otvára vrátnik. Od strachu sa celý trasie. Nevie sa zmôcť na slovo.

„Podťe s nami!“ rozkazuje partizán Jano Gasídlo. „Ukážte nám izby, v ktorých sú Nemci.“

Vrátnik prosí:

„Nechajte ma, neberte ma, lebo ak sa Nemci o tom dozvedia, odstrelia ma.“

Niet času na dlhé reči. V hoteli nastala panika. Ján Brija, tamojší zamestnanec, ukazu-

je partizánom izby obsadené hitlerovcami. Pred vchodom ohlušujúco zarachotí guľomet. Strelba sa šíri obľahnutým hotelom. Zaútočili naň aj z druhej strany. Roztrieskané sklo oblokov s rinčaním padá na zem. Granáty vybuchujú a oblievajú plameňom stenu hotela. Z izieb, zaplavených plameňom, počuť výkriky „Achtung!“ a nezrozumiteľné slová. Brániaci sa hitlerovci vyhadzujú von oblokmi, len tak bez cieľa, niekoľko granátov, ktoré, našťastie, nikoho nezasiahnu. Na vážnejší odpor sa nezmôžu, do briedzenia ostávajú zabarikádovaní a poschovávaní. Až ráno privolajú posily a komisiu na vyšetrovanie prípadu.

Vtedy sú už partizáni na ceste do tábora. Je chladno. Na tráve a kroví vidieť striebřistú inovať, ktorá sa trbliece ako ľadové kryštáliky, príznak včasnej zimy. Počasie sa za noc zmenilo. Včera Tatry zastierali šedivé hmla, a teraz sa skvejú v preoblečenej bielej kráse.

Hitlerovská komisia na Štrbskom Plese nič nezistila, lebo ľudia neprezradia partizánov ani ich spolupracovníkov. Sú jednotní a pevní ako tatranská

žula. Riaditeľ kúpeľov presviedča komisiu, že partizánom nik nemohol zabrániť v nočnom prepade a že spoza stromov môžu zaútočiť hoci aj teraz. Vyšetrujúci aj s posádkou náhlivo opúšťajú Štrbské Pleso.

VYSVEDČENIE

VINCENT ŠIKULA

Jožko práve raňajkoval, keď na neho zapískal Dušan. Od istého času pískaval na neho každúcky deň. Každúcky deň vybehol Jožko na ulicu a každúcky deň bežali pozrieť do školy, či sa im ešte nezačalo vyučovanie.

„Vieš, čo je nového?“ opýtal sa Dušan.

„Neviem.“

„V škole sú nemeckí vojaci.“

„Naozaj?“

„Naozaj.“

Bežali ta.

Prebehli okolo sochy svätého Floriána a raz-dva boli na hornom konci. Báli sa ísť cez uličku, mysleli si, že by ich mohol niekto zastaviť. Obišli teda murovanú ohrádku a pustili sa krížom cez školskú záhradu.

V záhrade kvitli jablone. Blízko včelína zostali stáť. Záhradu udržiavali vždy v poriadku, a teraz v nej bolo narozhádzovaných papierov, kam si len pozrel. Brali ich do rúk a všetky im boli veľmi známe. Poväčšine to boli výkresy. Niektoré bývali zamknuté v riaditeľovej skrini, iné viseli v triedach alebo na chodbe.

„Pozri,“ povedal Dušan a zohol sa po nejaký papier.

„Čo je to?“

„Vysvedčenie.“

Jožko pribehol k nemu.

„A čie?“

„Neviem,“ odpovedal Dušan.

Zohli sa nad vysvedčenie a začali slabikovať. Šlo im to ťažko, lebo boli iba prváci. Po dlhej námahe rozlúštili, že patrilo Viktorovi Peškovi. Po polročných prázdninách odovzdal ho Viktor Peško, tak ako ostatní žiaci, učiteľke. A teraz ho tu našli vyhodené spolu s výkresmi a so školskými zošitmi.

„Vezmem ho?“ opýtal sa Dušan.

„Vezmi,“ odpovedal Jožko. Ale vtom zostali obaja ako ohromení. Pozerali na školskú budovu a ani jeden nevedel prehovoriť slova.

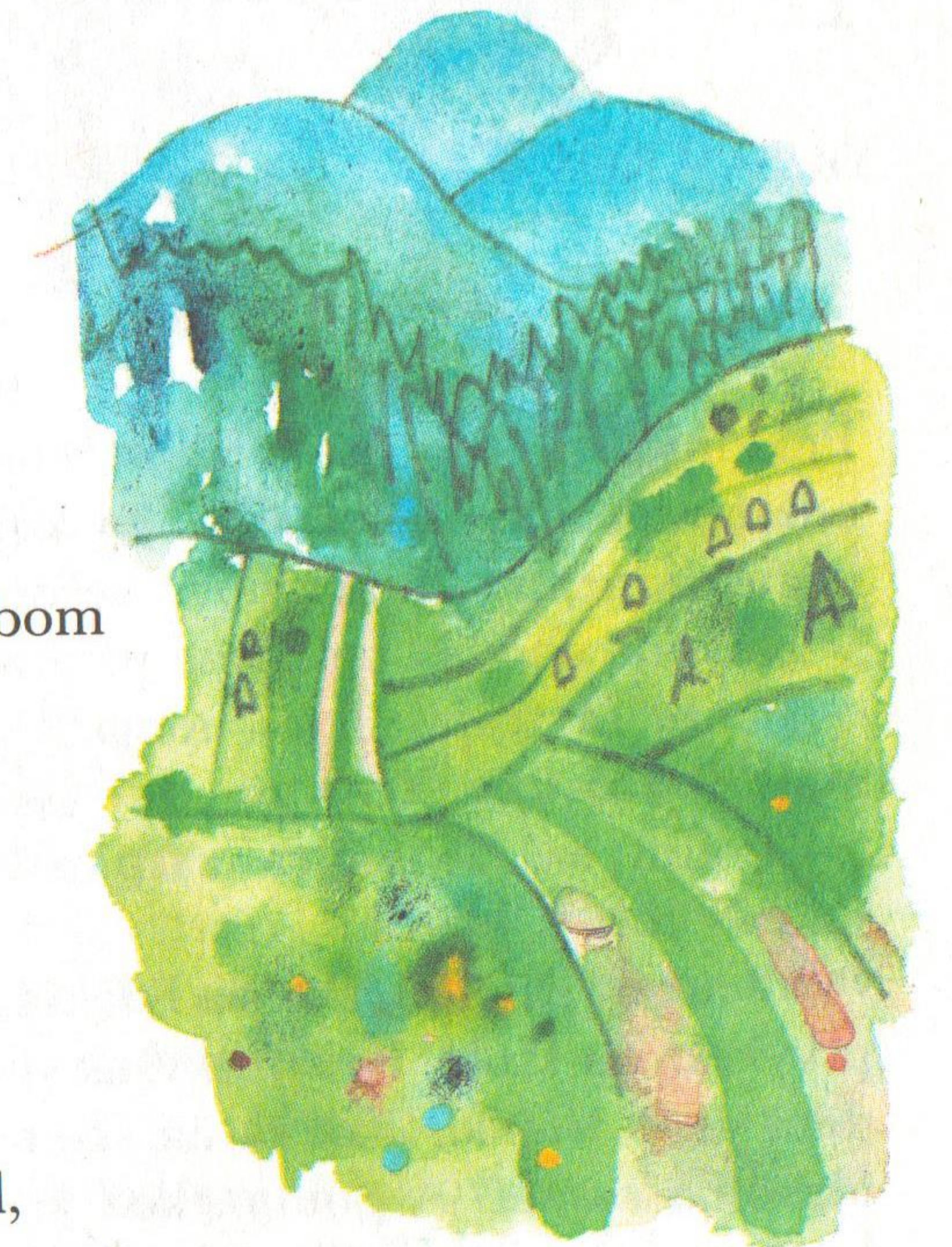
Z triedy, v ktorej sa ešte donedávna učili, trčala z obloka hnedá kónská hlava.

Slovenskí partizáni

JÁN TURAN

Ešte tá jabloň rodí uprostred dediny. Žblnkocú jarné vody tej čistej bystriny, kde partizánov chlebom hostili do sýta. Tam pod slovenským nebom nás pokoj privíta.

No srdce iba tuší a ťažko uverí bôľu a jazvám v duši slovenských materí, hoci aj mach, aj krovie, aj smrek, čo rastie z brál, aj ozvena ti povie, kto v horách umieral.

Bystrica, Donovaly, Vrútky a Chabenec... Tam sme ťa pochovali, neznámy mládenec. Telgárt a bralá Strečna, Ostrý Grúň, Prašivá. Spi, mladost', v smrti večná, spi ako zaživa.

Tam z partizánskej krvi vykvitla sloboda. Tam bojovali prví synovia národa. V smrťiacom ryku zbraní šli proti mrákavám. Slovenskí partizáni, sláva vám, vďaka vám!

Koncert pre Kristínu

DUŠAN KOVÁČ

Prázdniny sa pomaly končili. Školské tašky, odložené v kúte, boli čoraz nepokojnejšie. Až prišiel posledný prázdninový večer.

Kristína chodila po dome ustaraná.

„Čože ťa trápi, dcéra moja?“ opýtal sa majster Kristián.

„Bojím sa, že zajtra zaspím. Tak ako minulý rok.“

Všetci už zabudli, ako šla Kristína vlni po prvýkrát do školy. Kristína však nie. Ešte aj dnes ju to trápilo. Tak sa na školu tešila, že nemohla zaspáť. A potom, keď zaspala, zabudla sa zobudiť, takže prišla do školy neskoro.

„Najhoršie je prísť do školy neskoro prvý deň,“ trápila sa Kristína. „Potom neskôr to už nie je také zlé. Ja sa bojím, že zajtra zase zaspím. Oco, mal by si vymyslieť niečo, čo ma zobudí.“

„Hm,“ zamyslel sa majster Kristián. „Také niečo netreba vymýšľať. Už je to dávno vymyslené. Volá sa to budík.“

„Budík, ten ma veru nezobudí,“ rozžialila sa Kristína.

„Tak ti dáme pod posteľ časovanú bombu,“ povedal Serpentín. „Vyhodí ťa to na plafón a tam ťa to pricapí. Potom sa určite zobudíš,“ Serpentín sa rehotal ako pomínutý.

Kristína sa však rozrevala.

„Oco, on chce zo mňa urobiť palacinku, béééé!“

Serpentín sa škeril. Svoju sestru mal rád, to sa nedá odškriepiť. Ale keď sa naskytila

príležitosť ju rozrevať, nikdy ju nevynechal.

„Neboj sa, Kristína, veď on ťa iba straší,“ utišoval si dcéru majster Kristián.

Lenže Kristína bola ako jesenný dážď. Keď raz spustila, nie a nie skončiť.

„Ja ráno zaspím, bééé, ja prídem neskoro do školy.“ Nebola s ňou reč. Majster Kristián jej musel sľúbiť, že vymyslí niečo, čo ju určite zobudí. Až potom si šla lahnúť.

Majster Kristián si sadol do svojho vynálezcovského kresla. Aj keď bol veľký vynálezca, nebolo ľahké také niečo vymyslieť. Vedel však, že keď Kristíne čosi sľúbi, musí to splniť. A tak sedel a hútal, až odrazu vyskočil.

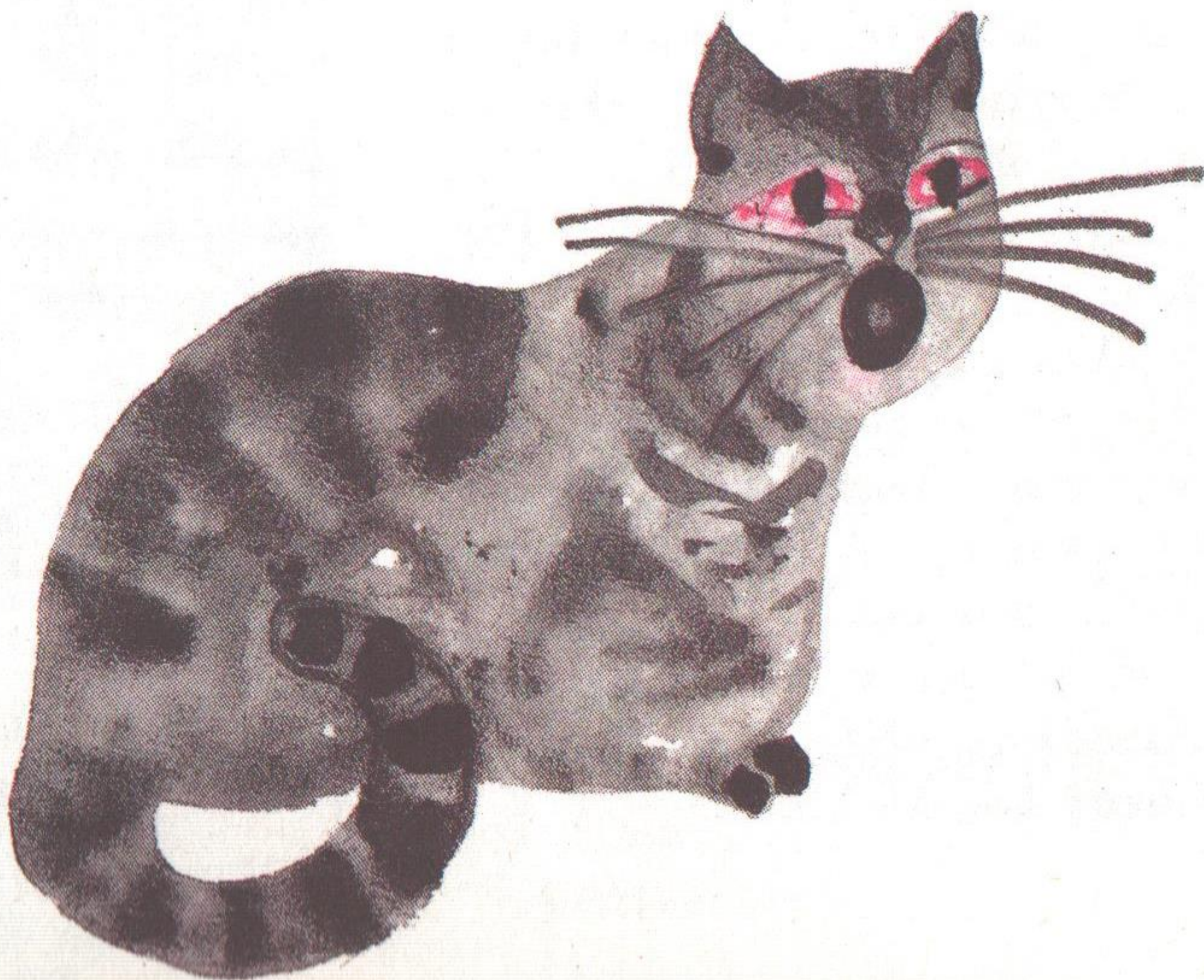
„Čo je to? Čo to bolo?“ opýtal sa ženy.

„Ale to nič,“ odvetila žena. „To si iba kocúr Vinco zavola kamarátov a robia na streche koncert. Škriekajú až hrôza.“

Kristiánka ďalej sledovala v telke detektívku a majstra Kristiána si viac nevšímala. Ale majster Kristián sa už aj začal škriabať po brade a to znamenalo, že dostal dobrý nápad.

„Koncert vravíš? To je výborné!“

Vyskočil a šiel zobudiť Serpentína. Ten najprv hundral, ale keď sa dozvedel, o čo ide, hneď sa prebral, obliekol si tepláky a šiel s majstrom Kristiánom na dvor. Tam sa k nim priplichtil Kaleráb, ktorý ako všetky psy driemal iba na pol oka. Aj kocúry na

streche začali s napätím sledovať, čo sa bude diať.

Majster Kristián vzal z komory plátene vrece a Serpentín, ktorý najlepšie poznal všetky vrabčie hniezda, vyliezol po rebríku na povalu, strčil ruku medzi hrady a vyberal odtiaľ vrabce, poukrývané v dutinách. Všetky dával do vreca.

„Koľko ich je?“ opýtal sa majster Kristián.

„Málo,“ odvetil Serpentín. „Musíme ísť k starej hruške.“

Majster Kristián so Serpentínom a Kalerábom šli do záhrady pod starú hrušku. Obďaleč za nimi šli kocúry, ktoré sledovali všetko s neskrývaným záujmom.

„Je ich tu plno,“ povedal Serpentín. „Pre-spávajú tu len tak na konároch.“

Zatriasli hruškou a — naozaj. Vrabce padali ako hnilé hrušky. Majster Kristián a Serpentín ich rýchlo zbierali a dávali do vreca.

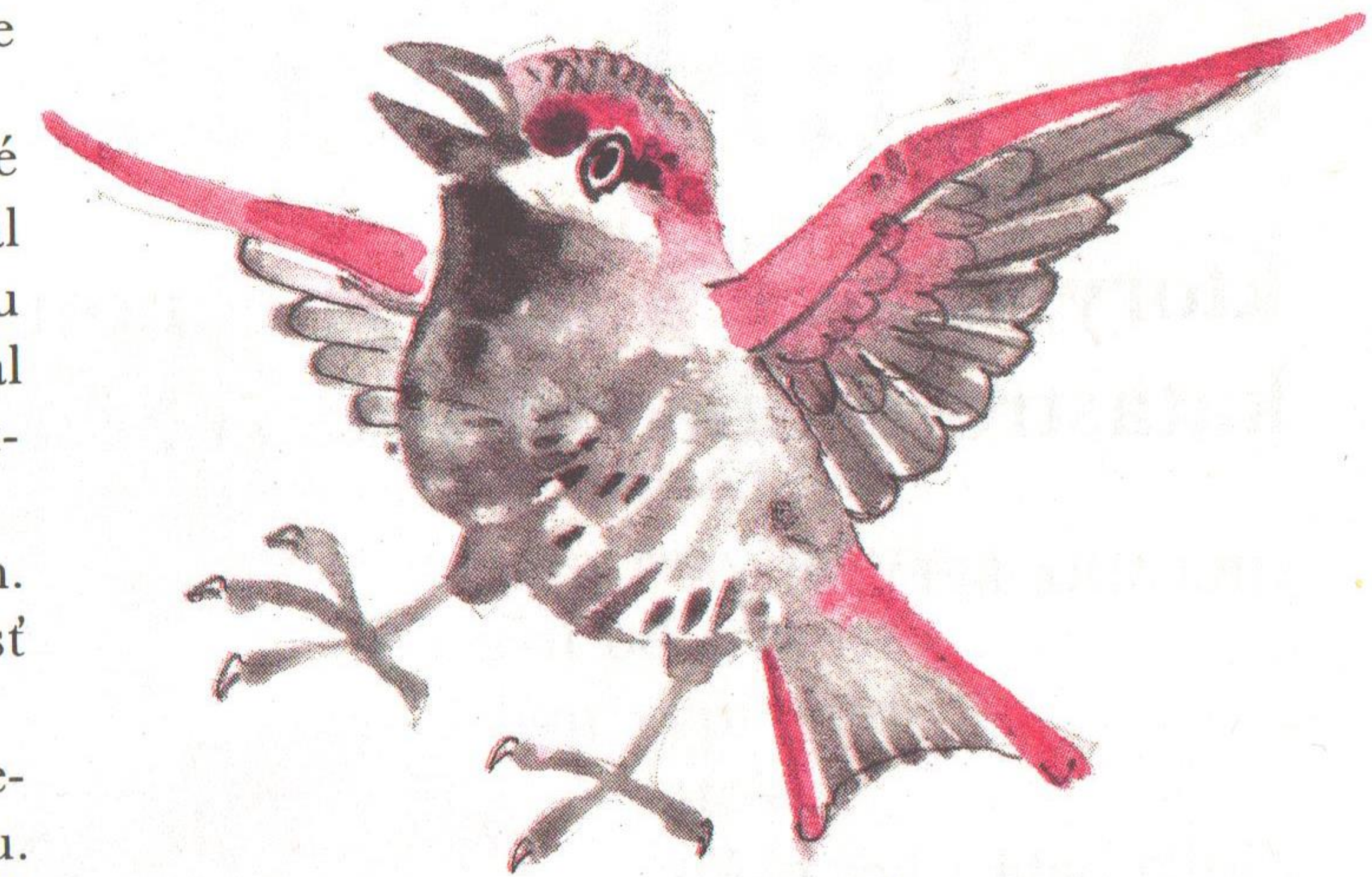
„Koľko ich je?“ opýtal sa znova majster Kristián.

„Jeden je navyše,“ povedal Serpentín. Vybral vrabca, položil ho späť na hrušku, vrece zaviazal a všetci sa vrátili domov.

Zaspáť sa im už nepodarilo. Netrzeplivo vyčkávali na svitanie.

Ráno sa všetci zhromaždili pred Kristíninou posteľou. Majster Kristián položil vrece s vrabcami pod posteľ. Keď bolo všetko pripravené, vzal si majster Kristián do ruky dáždnik, zamával ním ako s dirigentskou paličkou. Na jeho povel kocúr Vinco žduchol labou do vreca s vrabcami. Tie sa prebrali a rozčvirikali sa tak, až sa vrece natriasalo. Kocúry zaškriekali, Kaleráb začal zavýjať ako sanitka, Serpentín hral na hrebeni a bubnoval k tomu vareškou na veľký hrniec. Majster Kristián sa usmieval a držal celý koncert pod taktovkou.

Kristína sa najprv pomrvila, potom sa zrazu posadila na posteli a vypleštila oči. Zdalo sa, že sa pustí do revu, ale potom sa jej

tvár vyjasnila a ústa sa jej rozťahli do širokého úsmevu.

„Jééééj, aký krásny koncert!“ zvolala. Potom sa pozrela na hodinky. „Práve je čas vstávať,“ povedala veselo.

Kristína sa poumývala, učesala, vyparádila. Na blúzku si pripla lastovičku, najedla sa a veselo si vykročila do školy.

Serpentín šiel za ňou, ale celou cestou zíval a triasol sa od ranného chladu.

Keď sa Kristína a Serpentín stratili z dohľadu, majster Kristián sa hudobníkom poďakoval, rozviazal vrece a vypustil vrabce do záhrady. Potom si sadol do vynálezcovského kresla a oči mu začali klipkať.

„Jaj, ale som dnes ospanlivý. Ako keby som celú noc nespal,“ ponosoval sa.

Len čo to dopovedal, viečka sa mu privreli a spal. Kaleráb sa odtiahol do budy, vystrčil z nej, akože na výstrahu, ňufák a zaspal hlbokým, úplne nepsím spánkom. Zaliezli aj kocúry a ani vrabce nečvirikali tak čulo ako inokedy. Kristiánka sa nestačila čudovať.

Serpentín bol na tom najhoršie. Do školy prišiel síce načas, ale hneď na prvej hodine zaspal. A zo spánku sa usmieval. Asi sa mu sníval nejaký príjemný, milý sen. A tak ho učiteľka radšej ani nebudila.

O Jurkovi,

ktorý sa hral s nebezpečnou hračkou a spôsobil katastrofu obrovských rozmerov

HILLAIRE BELLOC

Zistila babka bez oklúk —
Jurko je veľmi dobrý vnuk.
Trikrát si čajík upila —
a balónik mu kúpila.
Jurko ho vzal a začal hneď
nad sviečkou skúmať jeho let —
a bol to práve taký druh,
čo explodoval s veľkým „buch“!

Vypadli okná s rinčaním!
Nastala tma! A všade dym!
A ozvali sa náreky
a vyzváňali zvončeky,
padali skaly na skaly,
pod nimi kosti praskali
a v strašnom reve napokon
sa začal rúcať celý dom!

Najprv sa iba zakýval —
a vtom už — ako taký val —
ulicu celú zakrýval!

Keď prišla pomoc, mŕtva už
bola gazdiná

aj jej muž,
aj lokaji,
aj knihovník,
aj komorná,
aj domovník,
aj kaplán prišiel o hlavu
a ja mám vážnu obavu,
že šéfkuchár, pán Šampiñón,
ohluchol ako starý kôň
a jeho pomocníci s ním...

A Jurko s čiernym svedomím
ťaž neobišiel nasucho —
utržil hrču na ucho.

POUČENIE

Nech pre istotu nedá nik
dieťaťu do rúk balónik.

Baran z Derby

Videl som, páni, v Derby
keď na trh som sa bral,
barana najkrajšieho,
čo kedy seno žral.
Bol tučný vzadu aj vpredu
a uisťujem vás,
že vyšší ako dom bol,
ba ešte trochu viac.

Naopak, naopak,
nebolo to vôbec tak.

Do útrob zmestil sa mu
desaťkrát plný kôš,
otočil sa mu v rohu
aj šesťkrát veľký koč.
Vlna na jeho chrbte
rástla až do nebies,
vrany v nej mali hniezdo —
počujem ich aj dnes!

Naopak, naopak,
nebolo to vôbec tak.

Vlnou, čo na bruchu mal,
by pozametal kraj
a za rovných desaťtisíc
bol baran na predaj.
Ešte aj na tom chvoste
mal metrák vlny on —
takého barana vtedy
ohlásil v Derby zvon!

Naopak, naopak,
nebolo to vôbec tak.

Krmil ho dvakrát denne
ten chlapík, čo bol s ním.
Ten baran, páni, zožral
stoh sena zakaždým!
Aj pil dva razy denne
a poviem od oka —
zakaždým vypil vodu
z jedného potoka.

Naopak, naopak,
nebolo to vôbec tak.

Ten mäsiar, čo ho zaklal,
po lýtka v krvi stál.
Učeň krv do misy chytil —
a prúd tej krvi ho vzal!
Chlapci si vypýtali
len buľvy z barana —
celú noc s nimi hrali
futbal až do rána.

Naopak, naopak,
nebolo to vôbec tak.

A dámy z Derby chceli
z barana uši zas.
Zástery si z nich šili,
čo nezoderie čas.
Ten chlapík, čo ho choval,
odišiel bohatý.
A ten, čo vám to spieval,
je luhár prekliaty.

Je to tak, je to tak,
toto nie je naopak.

Prel. LUBOMÍR FELDEK

LEPORELO PRE BRAČEKA

MARTA BENČAŤOVÁ

MAJSTER

Dostal Ivko
kladivko,
k tomu ešte
kliešte,
za minútku
spravil búdku,
vtáčky, už sa tešte!

MORIAK

Moriak dudre
hudri-hudri,
že je mocný,
že je múdry.
Takto hundre,
tak sa múdri:
Keď ťa bijú,
aj ty udri!

MOJE AKVÁRIUM

V mojom novom
akváriu
rybičky si
šťastne žijú.
Jedna krajšia
ako druhá,
majú farby
ako dúha.

ZAKRÚŤME SA

Zakrúťme sa, deti,
nech celý svet letí.
Letí, letí ako vták,

Kráľ tatranských zvierat

ANTON MAREC

Dávno, pradávo bol kraj pod Tatrami zarastený hustými lesmi a nepriechodnými húštinami. Štíhle smreký čneli nad mocnými bukmi. Pri potokoch spievali javory, hrubé borovice sa hrčili dokopy. Na severných svahoch trónili vznešené jedle. Vysoko v dolinách zápasila s vetrom a snehom húževnatá limba a priamo pod skalnými štípmi rozprestrela svoj plášť kosodrevina. Po lesoch i bralách sa rojilo najrozličnejšie živočíšstvo, ktorému nebolo počtu, ale ani vládcu, čo by medzi ním urobil poriadok.

Preto sa raz stretli zástupcovia každého druhu, aby si zvolili kráľa. Dlho sa radili, ale dohodnúť sa nemohli.

„Ja by som medzi vami hneď urobil poriadok!“ zvolal rys a ukázal svoje tesáky.

„Nechceme rysa!“ skríkli zajac, srnka i lasica. „Všetkých nás podrhne a vycicia krv!“

„Teda ja budem vašim vládcou!“ ponúkol sa starý lišiak. „Som najmúdrejší a najprefikanejší spomedzi vás. Vždy sa vás zastanem!“

„Nechceme ani lišiaka!“ zvolali zvieratá tatranských lesov a skál. „O všetko by nás okradol!“

Vtedy si zvieratá všimli vážneho a dôstojného jeleňa. „Nech je jeleň našim kráľom!“ zvolali. „Je múdry a nikdy nikomu neuškodil.“

Rys sa zasmial.

„Aký by to bol kráľ, keď sa bojí mňa, vlka i lišiaka? Hovorím vám, len ja môžem medzi vami urobiť poriadok!“

Ale rysa už nikto nepočúval, vedeli, že by nebol dobrým vládcou, keď sa toľko pachtí za trónom.

Navrhli kamzíka. Ale ten iba potriasol svojou krásnou hlavou a povedal:

„Nechcem byť kráľom. To je veľká starosť a zodpovednosť, a ja mám radšej slobodu.“

Navrhli orla, ale dostali rovnakú odpoveď. Aj on si viac cenil voľnosť ako kráľovský trón.

Všetci stíchli a premýšľali, koho zvoliť za kráľa, keď tí najväznejší odmietli. Zrazu vyletel ten najmenší a najnepatrnejší spomedzi nich — škorec — a zvolal:

„Zabudli sme na medveďa! Nech je on kráľom!“

Uznali, že škorec povedal pravdu. Opýtali sa teda medveďa, či sa ujme vlády v kráľovstve tatranských zvierat. Ten dobrácky zažmurkal, vyceril zuby a prikývol.

Dobráčisko medveď múdro a spravodlivo spravuje tatranskú zvieraciú ríšu, siahajúcu od Váhu, Popradu a Dunajca až k najvyšším skalným štípm.

letí, letí ako vlak,
letí, letí zem,
popadáme sem.

KROKODÍLIK

Krokodílik hladný
už nejedol dva dni.
Niečo pod zub čakal,
keď nedostal, plakal.
Ronil smutný v Níle
slzy krokodílie.

KUCHÁRKA

Napečieme koláče,
nech sestrička neplače.
Navaríme jej aj mlieka,
nech od hladu nenarieka.

VYNALIEZAVÝ

Macíka mrmloša
uložím do koša,
a nie do postielky,
pretože je veľký.

BITKA

Dve dievčatká v mašli,
čokoládu našli.

Delili sa štvornožky,
stali sa z nich černošky.

DO ŠKOLY

Už viem rátať do desať,
viem sa pekne učesať,
naučím sa do dvadsať,
tak sa budem obracať.

Janiš a Dušica

MILAN FERKO

Aj keby sírny oheň schvátil celú zem, vždy bude pučať z mladých srdc semeno vrúcnej lásky.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Komu má spievať igríc, keď niet pána, ktorý by ho prichýlil a zaopatril? Komu vyložiť poklady svojej mysle a nadania, keď každý sa strachuje o holý život? V takej dobe, keď niet panovníka a zákon si tvorí každý páňko, igríc sa rád zastaví pri hociktorom brode, na hociktorom krížení prašných ciest, a keby mal bárs len jedného poslucháča, aj tomu rozpovie svoj dojímavý príbeh.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Pán Trenčina mal štyroch synov. Traja boli ani orly, štvrtý ako slávik. Nevedel sa oháňať mečom, nevedel vrhať kopijou. A luk napínal len preto, aby na tetive zabrnkal nejakú novú melódiu. Pravda, večer sa nikomu nechcelo ísť od ohniska, keď Janiš začal rozprávať a spievať.

Ako to už býva, otec si oblúbil práve tento štvrtého syna. Ľahko domyslieť, čo to znamenalo. Ostatní bratia Janiša znenávideli. A keď sa starý župan nevrátil z hroznej bitky pod Bratislavou, kde bavorsko-slovienske vojsko podľahlo Maďarom, bratia porobili poriadky po svojom. Vzali milému Janišovi opasok i plášť a vyhnali ho z otcovizne.

Kam sa mal Janiš obrátiť, keď sa v horách ešte beľel sneh? Popri Váhu sa pohol nadol. Na juhu prichádza jar skôr. Na juhu je už mladá žihľava a loboda, človek sa napasie a neumrie od hladu.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Tak sa Janiš dostal k ducovskému brodu pri Banke-Piešťanoch. Strážny hrádok na pravom brehu Maďari vypálili, ale vladycké hradisko na opačnej strane ponechali nedotknuté aj s jeho kostolíkom. A to jedine preto, že tam pevnou rukou panoval vladyka Držmír. Vhodným výkupným a ešte vhodnejšími rečami dosiahol, že Maďari odcválali na západ. Čože im rozprával? Azda to, že bol s arcibiskupom Metodom na jeho poslednej ceste do Ríma a že na nocovke v cividskom kláštore ho zapísali do evanjeliára ako Drisimera? Alebo že po návrate z Itálie si začal hovoriť duco, vojvoda, a hradisko potom nazvali Ducové? Nie, hovoril Maďarom o najschodnejších priechodoch cez Alpy, o bohatstvách lombardských miest a dal im sprievodcu, čo s ním vtedy pred rokmi tie ďaleké cesty prešiel. A tak si ďalej panoval a nadúval sa svojou samovládou.

Zo starej slávy však veľa nezostalo. Aj pri samotnom brode, kde zastal Janiš, sa veľa zmenilo. Už nebolo kráľovských brodníkov, čo by ho upravovali. Nebolo zrubov a kolíb, v ktorých cestujúci mohli prečkať nečas. Nebolo múranice, kde sa čapovalo víno a pivo ducovského vladyku Držmíra.

Zostal len starý brodník-prievozník s loďkou-dlabankou, ktorý prevážal, ako sa mu zachcelo a za čo sa mu zachcelo. Lenže Janiš nemal ani zvitok plátna, ani liščiu kožu, ani hrudku soli. A tak trčal na brehu vzdutej vody a prežúval mladé listy žihľavy. Ani sladký koreň zo zeme si nemohol vykopať, lebo mal so sebou iba nožík, chlapčenský

nožík so srnčou črienkou. Takým nožíkom veru vlka nezabiješ, ani medveďovi kožuch nerozpáraš. Ale píšťalku, píšťalku z vrbového prútia si vykrútiš.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Sedí Janiš na brehu Váhu, preberá na vrbovej píšťalke a starý brodník nastavuje uši. Počul on onakvejších igrícov hrať na drahých dychových aj strunových nástrojoch, keď sa tu prevážali kniežacie sprievody. Starký mohol ešte ukázať, kde sú stopy slávneho kráľa Svätopluka, kde jeho synov a kde motanica kočovníckych koní — bodaj sa nikdy nevrátili! Videl teda i počul veľa, no takúto dojemnú pieseň ešte nie. Z píšťalky akoby sa v jednom prúde rinul i žiaľ, i túžba i nádej.

Keď prievozník videl, ako sa neznámy mladík pasie na žihľave a lobode, pozval ho

k sebe do člna. Ponúkol mu jačmenný pagáč i kvapku medoviny v nádeji, že píšťalkár mu porozpráva svoje osudy a tým rozčerí tíšavu jeho samoty. Lebo v tých časoch sa len zriedkakedy ozvalo: „Hej, hahó!“ Alebo: „Prevez, prevez, prievozníčku!“

Nedočkal sa starý brodník mladíkovho príbehu. Ukonaný, utrápený Janiš zaspal, akoby s loďkou-dlabankou zrástol. Neprebudil ho ani príchod pútnika-nepútnika, ktorého bolo treba previezť na druhý breh. Tým cestujúcim nebol nik iný ako Držmírova dcéra Dušica. Pohoršila sa, že v člne je akýsi tulák. Ona má predsa právo, aby ju brodník previezol samotnú. Starký hrdé dievča uprosil — je to môj vnuk. Ako si vymýšľal jeho životný osud, celkom sa mu zapáčila myšlienka, že ten mladík by sa mu mohol stať pomocníkom a neskôr aj nástupcom.

Myšlienka bola pekná, ale voda zlá a zákerná, prúd silný, víry bláznivé. Krútnava uprostred Váhu hodila dlabanku do koruny smreka, ktorý jarné privaly dohnali bohvie odkiaľ. Márne brodník odušu vesluje, márne odtláča lodicu žrdkou. Konáre sa zasekli ako pazúry. A prúd už valí ďalšie drevá, kríky, lístie a trávu. Zastavujú sa okolo dlabanky a čoraz tuhšie ju zvierajú. Buď ju celkom uväznia, alebo sa spod nej zrazu zdvihne krútnava a loďku prevrhne.

Nebezpečenstvo zobudilo Janiša. Ako cez hmlu vidí, že v loďke nie je iba s brodníkom, že je tam aj krásna dievčina a stáva, bojí sa záhuby, vyčítavo si premeriava Janiša, akoby pohľadom chcela povedať — taký pekný, mocný mladík, a prespí aj smrteľnú hrôzu.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Skočil Janiš do vody. Tu zlomil konár, tam uvoľnil peň, až vytisol loďku zo zradného zajatia. A keď sa spolu s brodníkom oprel do vesla, dlabanka sa poslušne pohla. Čoskoro boli pri brehu. Aj tento krátky čas stačil, aby si Dušica všimla, aký je Janiš obratný, smelý a krásny. Oči má belasé ako nebo. Zatúžila byť kvapkou stekajúcou po jeho ústach.

Na brehu sa s ním dala do reči. Milo ju prekvapilo, že jej odpovedal slovami vyberanými, ba vznešenými. Rozpovedal jej svoj osud. Vyjavil svoj obdiv nad jej krásou. To všetko spôsobilo, že Dušica mu nevenovala iba nežné pohľady, ale aj vyšívajú šatôčku, aby si utrel mokrú tvár.

Jediná dcéra ducovského pána zabudla na povinnosti, zabudla na čas. Opanoval ju jediný pocit: musí Janiša získať. Žiaľ, nemôže ho priviesť do hradiska a povedať, kto je — čo je. Medzi Ducovým a Trenčínom leží najstrašnejšia nevraživosť. Už celé desaťro-

čia. Sú sporné role, sporné lesy. A teraz, keď sa ujali oprát Janišovi draví bratia a starý Držmír zostáva bez syna — teraz je tá nenávisť bezhraničná. Čo spraviť?

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Dušica dosiahla, že Janiš sa stal u jej otca pastierom.

Každý deň vyhánal čriedu, každý deň si Dušica našla zámenku, aby sa s ním potajomky stretla. Ich bozky roznášali lastovičky. Ich dotyky opakoval vietor, keď nakláňal brezu k buku, jedľu k smreku.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Oheň zahasíš, vodu zastavíš — lásku neskrýješ.

Našli sa zlomyseľníci a odhalili Držmírovi, kam chodí jeho dcéra, jeho pýcha. Urazený otec vzkypel: tebe väzenie a jemu smrť! A Držmír nikdy nemal ďaleko od slova k činu. Raz-dva kat Janišovi zviazal vlasy na temene, aby nezavadzali pri poprave. Raz-dva ho sotil na klát. Tu Dušica vytiahla Janišov nožík a obrátila ho proti srdcu.

„Ak ho zabijete, aj ja sa zabijem!“

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Ducovský pán sa spamätal a dal Janišovi milosť. No takú milosť, čo sa rovnala smrti. Veď čože dal vyhlásiť?

„Vyháňame Janiša od všetkých ohnísk našich druhov i našich poddaných, vyháňame Janiša od každej príchyle.“

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Vari to povodne hučia dolu Považím? Nie, to sa Dušici slzy lejú. Boolestne oplakáva strateného miláčika. Navyše i svoju dievčenskú slobodu. Lebo Držmír sa rozhodol Dušicu hneď a bez meškania vydať. Ženich bol naporúdzi, ženich bol dávnejšie vybraný, ale bol to ženich neľúbený. Napriek tomu bola svadba veselá. Čím horšia doba, tým väčšmi

sa ľuďom žiadalo zábavy, tanca, spevu.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Janiša teda vyhнали. Vyhnali jeho nohy, jeho tvár, ale srdce mu vyhnať nemohli. V tom srdci nekolovala krv, ale láska k Dušici. Túlal sa po okolitých lesoch. Živil sa hubami, malinami, najmä však nádejou, že Dušica ho neprestala ľúbiť. Ako sa o tom uistiť? Po dlhom súžení si spomenul na starého prievozníka. Možno by bol ochotný pomôcť.

Starký vybavil nielen odkaz, ale aj stretnutie nešťastných zaľúbencov. Kto z nich bol utrápenejší? Koho spaľovala väčšia vášeň? To nik nevypovie, to nik neposúdi. Veď Janiš prisahal, že radšej sa zabije, akoby sa Dušica mala preňho trápiť. Lež ona ľahko našla východisko, vyhovujúce obidvom.

Ušla s Janišom do hôr.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Držmír dal pátrať po dcére. Vyslal jazdcov, vyslal psiarov, vyslal behárov. Ani nie o dva dni milencov priviedli. Každý vedel, že ich čaká smrť. Najprv ich oddelili. Potom zo zadebnej izby mohla Dušica počúvať,

ako na dvore víria bubny, ako sám Držmír číta krvavý rozsudok.

Ráno Dušicu vyviedli z hradiska. Prečo ju nepopravia na nádvorí ako Janiša? Nik jej nič nepovedal, nič nevysvetlil. Musela kráčať za otcom až na čistinu, kde bol čerstvý hrob.

„Tu leží tvoj prekliaty milý! Nikdy nedovolím, aby sa obyčajný pastier stal mužom mojej dcéry!“

Hodila sa Dušica na hrob, objímala ho, slzy ronila. Odohnala služobnice, chcela sama prežívať svoje zúfalstvo.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Keď už dvanásty deň žalostila nad hrobom a prinesené kvety polievala slzami, prišiel za ňou starý brodník.

„Čože ty tak oplakávaš môjho psa?“

Dušica zdúpnela. Starký sa pomiatol!

„Akého psa?“

„Môjho bundáša. Bol už nevládny a pán mi ho prikázal tu zahrabať a navštíviť nad ním hrob ako nad človekom. A veď si to vlastne zaslúžil. Takého psa už nikdy nebudem mať.“

„Neverím ti,“ šepkala Dušica cez slzy.

I dal sa brodník odhrňať hrob. Odhadzoval hlinu, odhadzoval kamene, až naďabil na psa.

„To znamená,“ vyhrklo z Dušice. Ďalej nevládala, ďalej nemohla, taký príval radosti jej zaplavil hrdlo.

Starý brodník jej povedal, čo chcela tak túžobne počuť, i kde nájde Janiša. A Dušica hneď ako vetrom hnaná, ako lúčmi slnka nesená.

Počúvaj pieseň, počúvaj...

Radšej žiť s láskou v biednej kolibe a tam aj zložiť kosti, ako žiť v zlatom paláci, ale bez ľúbosti.

NAŠA ČARODEJNÁ ŠKOLA

ŠTEFAN MORAVČÍK

1. Čáry-máry v škole

V Lamači sa vlámali zbojníci do kaplnky, preto dostal meno LAMAČ.

Jedného zbojníka ľudia zbadali a naháňali. Kričali aj na deti, aby ho chytali a bili: „Bi strýca! Bi strýca!“

Tak povstalo meno BYSTRICA.

A vo vedľajšej obci, v Máste, tam mu dali, keď už bol celý dobitý, na rany masť. Tak to bol MÁST.

Možno ste počuli takéto povrávky o vašej dedine, kopci či potoku. Ľudia sa usilovali prísť na koreň veci, rozlúštiť hádanku, skrytú v mene blízkej veci. Bolo to veľké dobrodružstvo — ponoriť sa do hĺbín prastarej reči, do hĺbky dejín a vytiahnuť odtiaľ rozlúštenie. Slová majú svoje korene rovnako ako stromy či margaréty. Obyčajne sú nám tie korene schované, nevidíme ich. ETYMOLOGIA je veda o pôvode a o pôvodnom význame slov. My nie sme veľkí vedátori, len takí malí čarodejníci. Pozrieme sa na korene niektorých slov, ktoré každý deň používame. A ani si nevšímame, prečo sa veci takto volajú. Kto im dal meno?

Iste ste uhádli, že to nebol premúdry ded Vševed. Boli to naši predkovia, tí, čo tu žili pred nami. Všetku svoju múdrosť a dôvtip vložili do slov ako do popoluškiných orieškov. Všetku tú nádheru, parádu i boľavosť života. Príde zvedavý, poučí sa, pobaví...

SLOVÁ SÚ ŠATY, DO KTORÝCH SA OBLIEKA SVET

História vraví, že Slovania žili pôvodne na severovýchode a severe od Karpát, medzi riekami Dneprom a Odrou. Odtiaľ sa rozišli na východ, iní došli až po

rieku Labe a na Balkán. Do 10. storočia žili pohromade a mali spoločný jazyk — praslovančinu. Pravdaže, v rámci nej vznikali rôzne nárečia, z ktorých sa neskôr vyvinuli jednotlivé slovanské jazyky.

Naši predkovia žili vo východnej časti Veľkej Moravy. Rozpadla sa Veľká Morava i praslovančina a začali sme hovoriť tak, ako nám narástol zobák. Po sloviensky, neskôr po slovensky... Lahko sa o tom len tak rozpráva, ale na každom slovíčku je čosi z tých slávnych i ťažkých čias prilepené. Čosi čarovné a čarodejné... A ČARODEJNÍK — to bol pôvodne ten, kto rozumie čiarom. Znakom, kolieskam a krížikom. Písmenám!

Začína sa naša čarodejná hodina. Prichádza starý čarodejník. Nepripomína vám niekoho známeho? Niesie akési knihy, obrázky...

Veru, starodávny mních, čo mal veľa kníh, tulák či pustovník — ten sa musel voľakedy na dedine čudne vynímať! Nosil iné šaty ako roľníci či pastieri. Mal tajomný plášť až po zem, kapucňu, kutňu... Nos mal strčený v akýchsi šalabastroch a nezrozumiteľne čosi drmolil. A vtedy zavítal k nemu chudobný starček so synom.

Starček vraví: „Synka do sveta vediem, nemôžem ho už ďalej živiť. Vidím vás tu čítať z veľkej knihy. Pán černokňažník, nevzali by ste ho?“

A čarodejník bol hneď ochotný: „Ale áno! Kdeže budete synka do sveta vodiť, nechajte ho pri mne. Sedem rokov ho budem držať a budem ho učiť. Tieto veľké knihy bude z prachu ometať. Ak sa mu robota zunuje, zacengá na tomto zvončeku.“

Starček súhlasil. Nechal ho v službe u čarodejníka a sám sa pobral domov.

Vidíte, deti, bolo to ako v našej škole. Knihy a zvonček!

Ba aj ten čarodejník, čudesný učiteľ! Odišiel na ďalekú cestu a chlapec sa dal do roboty. Čistil knihy od prachu a neraz mu bola dlhá chvíľa. Ale on nezacengal na zvončeku. Otváral knihu za knihou, hľadel do nich a pomaly sa učil čítať, kým sa nenaučil. Potom z kníh vyčítal všetky tie čarodejove figle. Pretože bol usilovný, starého čarodeja ľahko dobehol, ba aj predbehol. Zobral si kráľovu dcéru za ženu a kraľoval v pokoji. Starčeka k sebe vzal, nech si z bohatého chleba odkrojí...

Takéto krásne rozprávky si môžete sami prečítať, keď sa už vyznáte v čarovaní, v čiarach-písmenkách. No dnes nechodíme do školy k dákomu strašidelnému bosorákovi! V našej škole je veselo, takých mládencov a dievok sem chodia celé krdle. Podľa toho dupotu by som skôr povedal, že čriedy. Bola raz jedna črieda...

TRIEDA je príbuzná s čriedou. Ich korene sú prepletené kdesi v dávnej minulosti. A trieda je aj preto trieda, že sa v nej každý rok strieda nový zástup žiakov. Počujete, ako cupkajú do školy?

PEKNÝ KUS GESTY MÁM

do školy každý deň
a veru neviem sám,
ako ta dobehnem!

Stará múdrosť vraví to:

že nám treba to i to —
sito, brdo, koryto.
Mne však stačí neveľa —
maľovaná KABELA
a v nej KNIŽKY, ZOŠITY...
Ledva TAŠKU pochyťm,
a už musím letieť, hopka!
V AKTOVKE mám ukrytý
malý poklad.

Keď raz Ferko nemá PIERKO,
nenapíše román veľký.
Spýtajte sa malej Zuzky,
čo nakreslí bez CERUZKY,
čierny je svet bez PASTELKY!

Možno iste neviete, že slovo ŠKOLA pochádza až z Grécka. Tam schole znamená pokoj, prázdniny. Starí Gréci sa učili len vo chvíľach voľna, pokoja, keď mali čas. Preto sa na školu vždy tešili a nikdy nechodili poza školu...

KNIHA zase pochádza zo starého slova „kniga“, čiže písmeno. Stopy vedú až do ďalekej Číny, k slovu KING — čo je zase po anglicky kráľ. Teda, kto vie čítať, ten je kráľ! Vládné svetu, nik s ním nevybabre.

Knihy sa nosí v KABELE. To slovo pochádza zo staronemeckého slova „kobel“, čiže košík.

AKTOVKA je kabelka na aktá, všelijaké spisy. Vidíte! Ani neviete, akí ste dôležití, keď si vykračujete do školy!

TAŠKA pochádza z talianskeho slova tasca. Pôvodne to bola mzda, potom obálka, v ktorej sa nosila.

ZOŠIT je zošitý z viacerých listov, to každý uhádne.

PERO je tiež ľahučké. Meno má podľa husieho pera, brka, ktorým sa voľakedy písalo.

CERUZKA pochádza z latinského „cerussa“ — líčidlo, biela olovená farba.

PASTELKY sú z latinského „pastellus“, chlebiček. Je to zdobnelinka od PASTA — cesto. Tak ako „zubné cesto“ — zubná pasta, paštéta...

Veľa slov je jasných na prvý pohľad: nástenka je to, čo je na stene. Abeceda vznikla spojením prvých štyroch písmen A—B—C—D... Tabuľa súvisí s tabuľkou skla či čokolády, ba i s tabletkou. Obraz — to je odrazená podoba niečoho.

Čo ešte máte v škole? STOLIČKY, STÔL, LAVICE... Na tie sa pozrieme nabudúce — DOMA.

Mimozemšťania

ESTERA TOČÍKOVÁ

Mišo a Šimon sa práve túlili na kopci za sídliskom, kde bývali.

„Keď budeme veľkí, postavíme si raketu,“ povedal Mišo.

„A tu ju odpálime,“ súhlasil Šimon a ukázal neďaleko seba. „Pozri, je tam vypálená tráva, akoby na nej pristál lietajúci tanier.“

Chlapci pribehli k spálenej tráve, kľakli si a skúmali ju zblízka.

„Je zhorená,“ povedal Mišo. Pozrel na Šimona, ale ten hľadel na okraj lúky a bol biely ako sneh. Vtedy ich zbadal aj Mišo. Mali strieborné šaty, ruky, nohy, no namiesto hláv mali kocky s krátkymi anténami.

„Mišo,“ zašepkal Šimon, „veď sú to mimozemšťania!“

„Pánabeka!“ vydýchol si Mišo. „Poďme k nim.“

Chlapci sa rozbehli ku kríkom. Dve čudné osoby s kockatými hlavami sa im rozbehli v ústrety. Stretli sa uprostred lúky.

„Pravda ste mimozemšťania,“ povedal Šimon.

„Už sme sa vás nemohli dočkať,“ dodal Mišo. „Ste z Marsu alebo z Venuše?“

„Z Kockatej planéty,“ odpovedali obe postavy trhane, akoby im to spôsobovalo ťažkosti. „U nás je všetko kockaté. Hlavy, mraky, stromy, všetko.“

„Jéééj,“ začudovali sa chlapci, „ani sme nevedeli, že taká planéta existuje.“

„Existuje,“ odpovedali mimozemšťania. „Prileteli sme na lietajúcej kocke a chceme u vás zostať aspoň rok.“

„Bývať môžete u nás,“ povedali Mišo a Šimon, „máme doma poschodové postele.“

Mimozemšťania sa usmiali,

ale úsmev mali zvláštny. Ako keď sa štvorec rozťahne do obdĺžnika.

„S tým si nerobte problémy,“ odvetili. „Vieme sa zmenšovať a zväčšovať, ako sa nám zapáči. Stačí stlačiť gombík na tejto skrinke.“

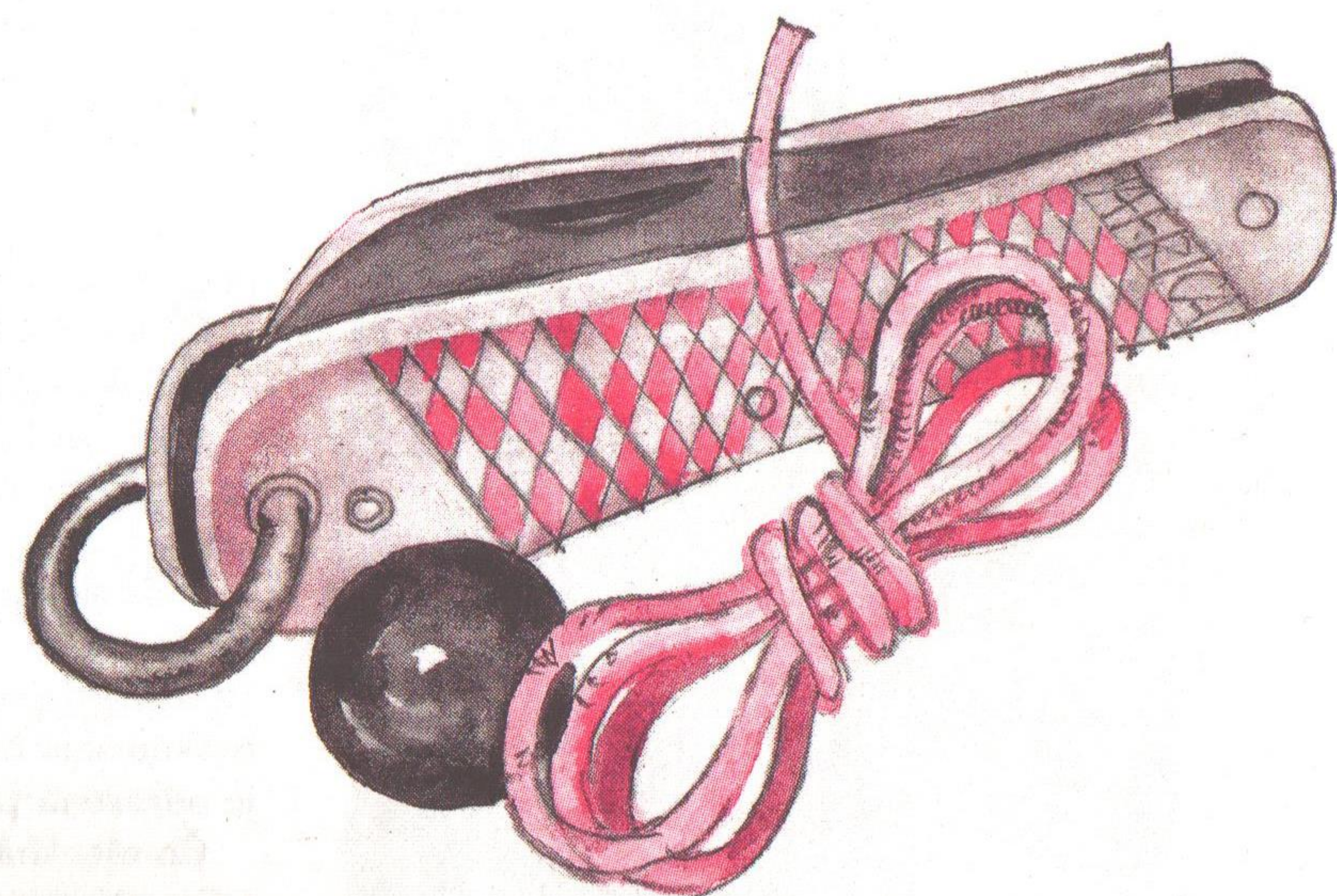
Chlapci si až teraz všimli, že mimozemšťania majú na krku zavesenú skrinku, na ktorej bolo veľa rôznofarebných gombíkov.

„Pozrite,“ povedal jeden z mimozemšťanov, „keď stlačím čierny gombík, zmenším sa.“

Obaja mimozemšťania stlačili čierny gombík a odrazu stáli pred chlapcami maličkí ako panáčikovia.

„A keď stlačíme biele gombíky,“ zapišťali malí tvorovia, „zväčšíme sa.“

Ozvalo sa cvak a pred chlapcami vyrástli obri, ktorým kockaté hlavy trčali až do

oblakov. Chlapcom sa rozziarili oči.

Keď sa mimozemšťania uviedli do pôvodnej veľkosti, spýtali sa Miša a Šimona:

„A vy ste prečo malí?“

„Lebo sme deti,“ vzdychol si Šimon.

Mimozemšťanom prišlo chlapcov ľúto.

„Nebojte sa, požičiame vám naše skrinky a uvidíte, čo všetko sa dá s nimi robiť!“

„Môžeme byť aj neviditeľní?“ opýtal sa Mišo.

„To nie je problém!“ odvetili mimozemšťania.

„Dobre,“ potešil sa Šimon, „teraz sa môžete znovu zmenšiť a my si vás vezmeme domov vo vrecku. Ja jedného a Mišo druhého. Súhlasíte?“

ŠTEFAN MORAVČÍK

Ženatý vrabec

Keď sa vrabec žení,
celý spochabnený,
vyzerá ženato,
že na to má.
Žena to vidí,
veselá vrabčica,
čo chce len páčiť sa.

Nech sa teda páči,
všetko jej dá k nohám.
Jedno zrnko, dve zrnká...
Ona chvostom zabrnká
a čo s tým urobí?
No HAM!

Straky s trakmi

Veľké straky
nosia traký,
na nich zlaté
bombardiaky.
A čo nosia
menšie straky?
Obyčajné
menčestráky.

Baby toho nahovorí

Hnevali sa Indiáni,
mlčanliví Apači:
„Baby toho nahovorí,
pť, to sa nám nepáči!“

Počkáme si na február,
lebo ten je najkratší...“

Žabina kmotra

Kde bolo, tam bolo, prechádzali sa po jednej lúke tri sestry. Ako sa prechádzajú, vidia, že v tráve sa voľačo hýbe. Podídu bližšie a tam — veľká-preveľká žaba.

Najstaršia sestra povie:

„Zabime tú potvoru, čo sa nám bude plantať pod nohami?“

Druhá vraví:

„Ale ako ju zabijeme?“

Tretia, najmladšia sestra však povie:

„Nechajme ju, sestričky, veď aj to je božie stvorenie!“

A najstaršia zasa vraví:

„Tak sa mi vidí, že je hrubá a čoskoro porodí. Ešte jej môžeš ísť za kmotru.“

„A prečo nie?“ usmiala sa najmladšia sestra.

Na žabu zabudli. Sestry behali po lúke a bolo im veselo.

Len tu vám raz zastane pred najmladšou sestrou ligotavý hintov so štyrmi paripami, vystúpi z neho mladý pán a vraví:

„Moja pani ma poslala, aby som vás k nej doviedol, lebo ste sa jej sľúbili za kmotru.“

Až vtedy si najmladšia sestra spomenula na žabu i na to, čo jej nedávno sľúbila. Najprv strpla od strachu, ale potom si pomyslela, že už len bude, ako bude. Nasadla do hintova a štyri paripy ju s vetrom opreteký niesli do ďalekej krajiny. Ktovie, ako dlho leteli, až zastali pred ligotavým kaštieľom so sedemdesiatimi

siedmimi vežami a dievčinu hneď zaviedli do izby, kde na peknej bielej posteli ležala žaba.

Keď žaba zbadala dievča, spýtala sa:

„Neobanovala si, že si sa mi sľúbila za kmotru?“

„Neobanovala,“ odvetila dievčina.

A tak pestúnky vzali maličké, zavinuli ho do vyšívanej perinky a najmladšia dcéra šla s ním na krst. Okolo dieťatka sa zhŕkli urodzení páni a panie, milo sa mu prihovárali a dávali mu do perinky dary nad dary.

Nakoniec prišla aj jedna starká, ale tá dieťatku nedala nič, iba sama ruku natrčala. Dievčina sa nad ňou zlutovala a vtisla jej do dlane peniaz. Starenka jej povie:

„Máš dobré srdce, dcéra moja. Aleže si daj pozor, keď prídeš do kaštieľa. Budú ťa všeličím vynukovať, zlatom-striebrom vy-

važovať, ale ty nič neber! A keď inak nedajú a niečo si budeš musieť vziať, tak si vypýtaj za hrst' smetí.“

S tým sa starká stratila.

Dievčina doniesla dieťatko k posteli a podáva ho žabe. Len čo ho žaba vzala na ruky, v tej chvíli sa zmenila na peknú kráľovnú.

Celý kaštieľ sa radoval, ale najväčšmi žabka kráľovná, že si už môže tulkať svojho synáčika a pohládzať ho po zlatých vlasoch.

„Ach, kmotrička, ako sa ti odslúžim za tvoju dobrotu?“ spytuje sa dievčiny. „Žiadaj si, čo len chceš, všetko na svete ti dám.“

Ale kmotra, skromná stvora, vraví:

„Nič ja nežiadam, pani kráľovná, len ma pusťte k mojej mamke a k mojim sestram.“

Žabka kráľovná ju nechcela prepustiť

bez odmeny, aj naďalej jej núka zlato, striebro, drahé kamene a za vyslobodenie ďakuje.

Dievčina vraví:

„Mne zlato netreba, ale keď si už mám voľačo žiadať, tak mi dajte za hrst' smetí spod metly, čo stojí v kúte.“

„Ako by som mohla spraviť voľačo také!“

„Tak mi potom nedávajte nič, ja som to aj zadarmo rada spravila,“ povie dievčina a zberá sa odísť.

Chceli, nechceli, napokon jej dali z tých smetí. Zaviazala si ich do ručníka, pekne sa odobrala a šla.

Keď už bola za bránou kaštieľa, nazrela do toho ručníka a tam každúčký prášoček mala obrátený na zlato.

Odrazu jej nad hlavou zaspievali vtáci a celý kaštieľ začal ožívať. Všetci ďakovali dievčine za vyslobodenie zo strašného zakliatia.

Tak si odniesla domov aj zlato, aj dobrý skutok spravila a to ju najväčšmi hrialo.

Len sestry jej závideli, že má toľko bohatstva, a neraz sa jej vysmievali, že je žabina kmotra.

Najmladšia sestra sa ani za to na ne nehnevala, a keď prišiel rúči pytač, vydala sa a čoskoro okolo nej švitoril krdel' šantiacich detí.

Ako všetky deti, i ony najradšej počúvali rozprávky. A ktorá im bola najmilšia? Nuž tá, čo sa začínala takto: Kde bolo, tam bolo, prechádzali sa po jednej lúke tri sestry...

Rozprávku
Slovákov žijúcich v Maďarsku
podáva Mária ŠTEVKOVÁ

Knížná polička

Kolko podôb, kolko tvári máva zlo, keď smolu varí? Rozprávočka prostovlasá, tá to vie, a nezlakla sa...

Takto sa nám predstavuje prvá knižka z našej poličky. Prišla k nám v slávnostnej nálade — **Kniha rozprávok Milana Rúfusa**. Mnohí z vás iste poznáte básnikove veršované rozprávky o rozprávkach, ale nielen o nich; o živote, ktorý vie byť láskavý aj krutý, veselý a smutný zároveň. Mnohé z nich ste už čítali na stránkach Slniečka a mnohé z nich poznáte z predchádzajúceho knižného vydania: Zlatá muzika, Ludmilka, Laktibrada, O troch grošoch. Dnes sa vám však ukážu v novom šate; „po novom“ ich ilustroval Vladimír Machaj. A že je kniha krásna nielen na pohľad, zistíte sami, keď sa do nej začítate.

Kto sa chce teraz trochu rozveseliť, tomu ponúkame knižku **Daniela Heviera Z poslednej lavice**. Nie, nebojte sa, nemá nič

dostať do polepšovne!“ Je to pestrý kolotoč školského humoru a veselých veršov, ktorý ľahko presvedčí všetkých nešťastných „kvetkov neposedkov“, „vynálezcov skazy“ a iných školských výnimiek, že sú vlastne celkom normálne deti. Navyše — pozor! Knižku môžete venovať aj svoj-

mu učiteľovi ako „zdravotnú“ príručku pri vypuknutí skúškovvej epidémie. Vtedy spoznáte, že kniha je naozajstným priateľom človeka a dokáže s ním robiť zázraky!

Keby to však nepomohlo, máte ešte jednu skvelú možnosť: môžete sa zamaskovať. Ako? To vám prezradí a podrobne vysvetlí **Dezider Tóth** v knižke **Urob si masku**. Je použiteľná na každú príležitosť. Doma, v škole, v prírode, všade sa môžete dokonale zamaskovať, preobliecť alebo „premeniť“. A môžeme vám povedať, že na to niekedy stačí len kúsok trávy, machu alebo kôry. Ak by sa však chcela za-

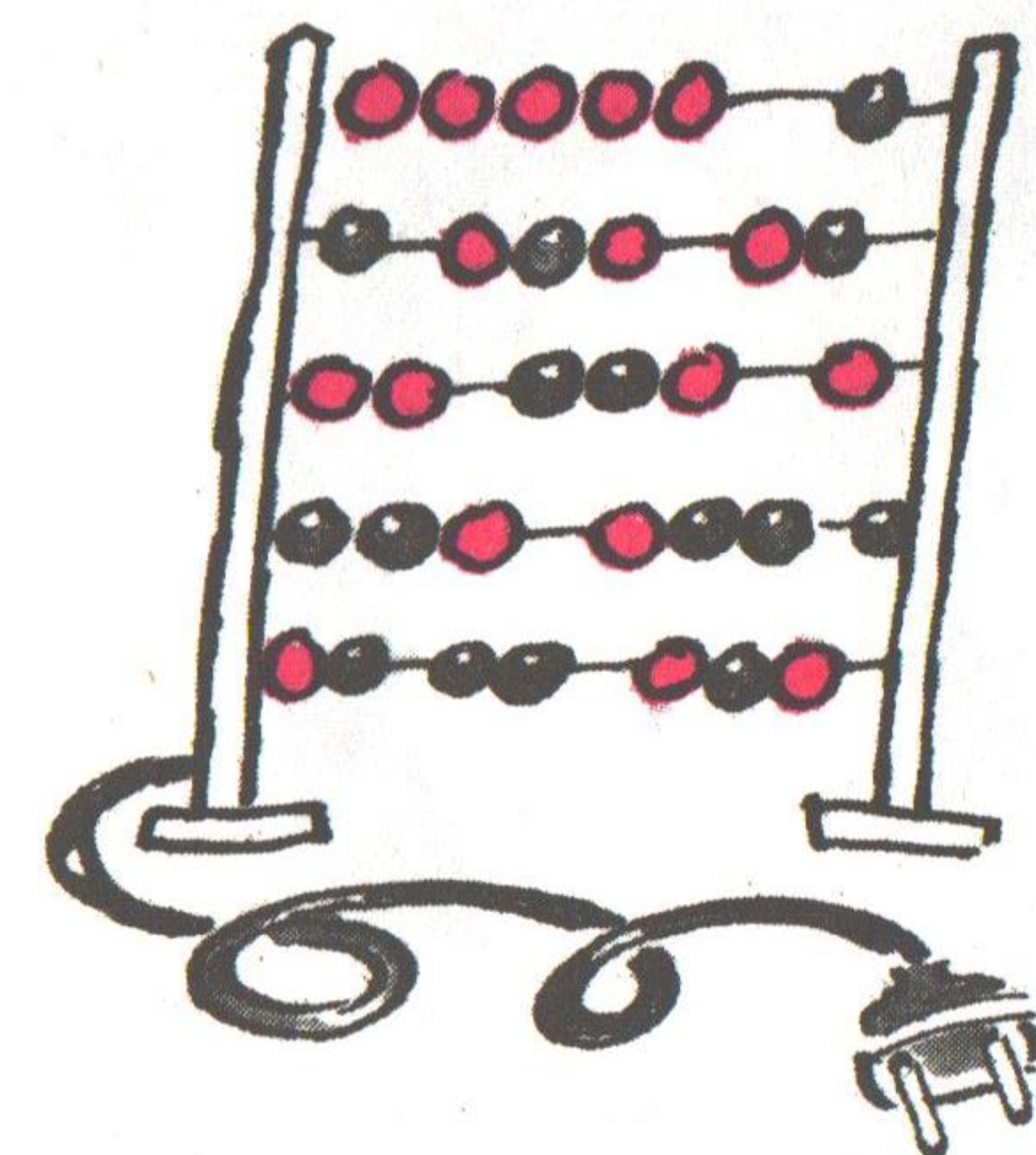
maskovať celá trieda naraz — žiadny problém! V knihe nájdete návod aj na takýto parádny kúsok! Pomocou farieb a papiera sa môžete zmeniť na obrovského mamuta alebo papierové mes-tečko. Ak však nemáte takéto „únikové“ úmysly, môžete si urobiť len masku „pre dobrú náladu“. Použiť sa dá vždy a všade — uvidíte, ako vyčarí na tvárach ľudí pekné úsmevy. Takže vlastne — ponúkame vám čarodejnícku knihu! Kúzla fantázie a smiechu sa začínajú...

Fuj, koľko prachu! Rev motorov a kúdol dymu sa práve zdvihol z knižky **Slávni automobiloví pretekári**. Chcela som ju odložiť nabok, ale len čo som ju náhodou otvorila, nedokázala som to urobiť. Z jej stránok sa na mňa dívali tváre odvážnych mužov, pre ktorých sa ovzdušie automobilových pretekov stalo osudom. Je to kniha plná zvláštností, ale aj kronika ľudského úsilia, pevnej vôle a statočnosti.

Ak sa chcete dozvedieť, čo pripútalo týchto mužov k pretekárskej dráhe, o čom snivali a aké mali túžby, máte v rukách knihu tých najpresnejších odpovedí. Tak nech sa páči — otvorte ju spoločne s nami. Práve sa začínajú automobilové preteky v Argentíne. Autá míňajú pokrikujúcich gaučov na uháňajúcich koňoch a miznú v oblakoch prachu...

Skúsiš to s mikropočítačom? Poviete si možno: Čo je to za otázku! A ja vám zasa poviem, že to nie je len taká obyčajná otázka, ale názov ďalšej zaujímavej knižky pre vás. Niektorí

z vás sa už zoznámili s veselou knižkou **Luca Novelliho Moja prvá kniha o počítačoch**. Znamená to, že ste už zvládli aj prvú počítačovú abecedu. A preto, ak sa chcete dozvedieť niečo viac, máte opäť príležitosť vniknúť do tajov mikropočítačov.

Na poličke nám ešte všeličo ostalo, ale je september, v škole už máte kopec práce, a tak zase niekedy nabudúce.

Ahoj!
Ľubica Kepštová

HÁDAKUM? KVADAKUM?

Znejú vám tieto dve slová zo starej študentskej piesne tajomne a záhadne? Budú uvádzať našu novú, veľkú hádankársku súťaž o knižné ceny, ktorá vyvrcholí v novembri 1990 k 40. výročiu vydavateľstva Mladé letá. Je to súťaž pre bystré hlavy. Nie náho-

dou je na konci záhadného **HÁDAKUM KVADAKUM** dvakrát **UM!** Teda súťaž pre umných, ktorí majú radi knihy. Všetky naše hádanky a úlohy sa budú týkať kníh pre deti, spisovateľov a ilustrátorov.

Hádanka č. 1: Aké štyri názvy kníh sa skrývajú v týchto nápisoch? Kto diela napísal?

SEM, LÝZAJKO

LÝZAJKO RAF, SEM, VIKÉ

PANI PIPA ČUCHÁ DLH

PCH, LÚČKA STRÝKA ATOMA

Hádanka č. 2: Z týchto slov zložte priezviská troch slovenských ilustrátorov. Pomôcka: ich mená sú Ondrej, Miroslav, Albín.

KAZ MI!

CÁR, PI!

BUK, SÝR, VON!

Hádanka č. 3: Kto pozorne číta aj Zapisník Slniečka, rozlúštenie nájde tam. Ide o diela dvoch spisovateľiek jubilantiek, ktorým blahoželáme.

JAMKA RÁTAJKA

BOJ A KUK

Hádanky, ktoré sme vám dali, sa volajú prešmyčky. Najľahšia je prvá: SEM, LÝZAJKO. Keď si písmená E a M vymenia svoje miesto, zrazu je to vaša obľúbená kniha.

Odpovede posielajte na korešpondenčnom lístku na adresu **Redakcia Slniečka, Suvorovova 3, 815 19 Bratislava do 30. sept. 1989**. Piatich najlepších lúštitelov odmeníme knihami.

O dvoch hradoch naraz

JOZEF PAVLOVIČ

Boli raz dva hrady. Jeden sa volal Hlohovec, druhý Ozdín. Prvý sa hrdo vypínal proti Váhu, druhý pri Rimave. Aj jeden bol z pectivého kameňa, aj druhý. No napokon oba podľahli zubu času.

No a to je všetko, som na konci. Ale nie v koncoch, lebo na to najdôležitejšie som zabudol. Že totiž ešte pred zubatým časom sa na jeden i na druhý hrad zubili Turci. A keby len zubili. Vypisovali aj horúce listy. V Hlohovci si na pamiatku odložili takýto:

„Vy hlohovskí richtári a občania, súci na ražeň... nechcejúci sa podrobiť, ak za štyri dni neprídete s peniazmi, prisahám, že z vás všetkých urobím otrokov!“

Iste nejeden takýto list krúžil aj okolo ozdínskeho hradu. Veď v susednej Rimavskej Sobote držia slovenský rekord. Majú najbohatšiu zbierku tureckých listín — až 225.

Teda aj jeden HRAD, aj druhý HRAD vedel, že s Turkami nie je nijaká HRA. Ešte lepšie vedeli tam i tu, že na takých odkundesov nemožno

ísť HR! No najlepšie vedeli, že aj v tej najťažšej chvíli si treba zachovať HUMOR.

Možno práve preto, že tieto dva hrady majú toľko vecí spoločných, majú aj spoločnú povesť:

Ali Paša dotiahol so svojim vojskom nočnou hodinou na hrad. Veľmi si želal, aby ho čím skôr dobyl, lebo mal zaň slúbenú veľkú odmenu.

Turecké vojsko ako zvlnené more hýbalo sa dopredu. Mažiare sypali na hrad sírový

dážď, povetrie sa otriasalo od výbuchov. No z hradu len kde-tu bolo počuť výstrel. Neskôr hrad stíchol úplne. Pašovi sa to nemohlo pomestiť do hlavy. Ešte väčšie bolo jeho prekvapenie, keď zistil, že brány hradu sú otvorené. Hneď vtrhol so svojim vojskom dnu, zastavil ho však divný obraz: na hradbách i na priestrannom nádvorí stáli v radoch husté šíky vojska.

Nebolo veľa času rozmýšľať. Turci vystrelili do hustých

radov. No vojsko stojí mŕtvo, paľby si vôbec nevšima. Paša rozkázal znova strieľať, ale odpoveď zasa nijaká.

Turci stáli zarazení, po chrbte im začala behať poverčivosť. Veď ich strely nezabili jediného vojaka. Aké je to vojsko, ktorému olovo neublíži?

Turci začali už pomýšľať na ústup z hradu, no vtom sa začalo brieždiť. A hrôza hrôz, čo osvetlili prvé zore: na baštách i na nádvorí stoja oštepky, tyče a drevá ovešané handrami a s nastoknutými šíšakmi. A toto všetko v tme vyzeralo ako vojsko. Paša očervenel od hnevu a hanby, no najväčšmi sa rozčertil až potom, keď zazrel list, v ktorom stálo:

„Hrdina si, slávny paša, ale musíš uznať, že si mal pred sebou tiež hrdinské vojsko. Preto mu, prosím ťa, neber život, ale pošli ho do Istambulu. Tvoj sultán také vojsko ešte nevidel. Musíš uznať, že nielen vy viete strieľať, ale aj my. Všetci sme si z vás krásne vystrelili!“

Paša odchádzal z hradu zahanbený. Miesto odmeny ušlo sa mu pohany, že daromne zničil toľko drahého streliva.

A to ešte ten pohan nevedel, že zakrátko sa budú z neho smiať na dvoch hradoch naraz.

Básnička o BIB

MAGDA BALOGHOVÁ

Kde bolo, tam bolo? Ale nie!
Povedzme si radšej Kde je, tu je...
Práve počuť nad Dunajom zvonenie,
podkovienky tátošíkom skorá jeseň kuje.

Že je tu vždy šťastné leto,
za dňa ukazuje deťom —
dovolí im celkom samým siahnuť na kľučku —
ako schová princeznička mesto v jablčku.

Vzácne listy maľované krúžia nad hradom.
Päť jablčok cupne na ne a hrad v každučkom.
A že sa tej princeznej vždy čaro podarí,
túžia si ju namaľovať všetci maliari.

Rok a rok ju tušia v srdci, v očiach, prstoch, hlave,
ako princom sa im zjaví v letnej Bratislave.
Do jasných šiat odelo ju všetko zlato leta.
Rozprávkové dary nesú pre ňu na paletách.

Kniha môjho detstva

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Vlastne by som mala povedať „knihy môjho detstva“, lebo ich bolo tuším dvanásť. Samy seba nazývali „zošity“, a každý mal okolo 130 strán. Nedávno sa mi niekoľko z nich dostalo do rúk, a tak som si dodatočne všimla, čo pre mňa, kým som bola dieťa, nebolo vôbec dôležité: že vyšli r. 1922 v Turčianskom Svätom Martine nákladom Kníhtlačiarkeho účastinárskeho spolku, že niektoré „usporiadal Pavel Dobšinský“ a ilustroval M. Galanda, iné „zobieral“ Aug. H. Škultéty spolu s Pavlom Dobšinským a ilustroval dr. R. Halík. Veľmi skromné knižočky, a predsa práve k nim sa viažu moje najvrúcnejšie detské spomienky.

Vôbec mi neprekážali ich ošúchané stránky, ba mi skôr imponovalo, že tieto „moje“ knižky putujú z rúk do rúk až do roztrhania. Či si vari môže akákoľvek knižka želať krajší osud? Ani mi v nich nechýbali farebné ilustrácie. Bola som unesená tými krehkými čierno-bielymi perovkami, presedela som nad nimi celé dlhé časy. Stručný ilustrátorov náznak akoby pripäl krídla mojej fantázii. Sama si dotvárala a rozvíjala obraz vo farbe i detailoch, obmýšľala si ho vlastnou predstavou rozprávkovej krásy.

Ak mi niečo na tých „zošitoch“ chýbalo, nuž iba to, že sa v mojej blízkosti (či už v školskej knižnici alebo v „kasničkách“ najbližších susedov) vyskytovalo iba niekoľko z nich. Vždy tie isté, takže som si mohla prečítať len niektoré, vždy tie isté rozprávky. Domáhala som sa ďalších, ale po tých akoby sa zlahla zem. Nebolo ich a nebolo! Až raz — na ten deň nikdy nezabudnem...

Šťarká (moja nezabudnuteľná, tá, čo vôbec ako prvá vniesla do môjho života rozprávku) mi jedného dňa ukradomky zakývala prstom a dúbala do vankúša na posteli. To bolo tajné znamenie, že pod vankúšom je kniha. Ako dobrá víla nosievala mi starká, nevedno odkiaľ, knihy. Tajné znamenia sme dodržiavali kvôli môjmu otcovi, ktorý nesmel vidieť v mojich rukách knihu, tú „panskú zábavku“. Ak ju niekedy predsa zočil, zle bolo so mnou i s knihou, raz len-len že sa neocitla v rozpálených kachliach.

Keď potom nastala pravá chvíľa a ja som siahla pod vankúš, vylovila som knižku na pohľad veľmi nepríťažlivú: malého formátu, že by sa dala zakryť jednou rukou, ale hrubiznú ako klátik. Hrúbka bola jej najnápadnejší rozmer. Vázbu mala čiernu, ošúchanú až do nevlúdnosti, bez akéhokoľvek nápisu. Otvorím ju — no predstavte si, boli to Prostonárodné slovenské povesti, „zošity“ od prvého až po dvanásty, zviazané dovedna.

Nastali pre mňa naozajstné duchovné hody. Prvý raz som sa tu stretla s rozprávkami Zlatá krajina, Kráľčik, Kucharčík, Popelčík, Chorý kráľ a s mnohými inými.

Azda preto, že som si tie rozprávky musela od života tak ťažko vymáhať, že doputovali ku mne zďaleka v batôžku starej ženy a že som ich čítavala v tieni otcovho zákazu, azda preto som ich prijímala tak dychtivo. Zakorenili a rozrástli sa vo mne ako strom. Tie utešené, básnivé, ušľachtilé výtvary nášho ľudu.

PROTI PRESILE

JOZEF REPKO

Prvá časť

Dvaja čudní bezočivci

Plynie rok 2066 a v ňom sa už bezmála tri týždne Juro Karabin s Andreou Gajdošovou hrajú čudnú hru. Azda najčudnejšiu na Zemi. Privádzajú do úžasu spolužiakov, vyvolávajú prekvapenia dospelých a nezriedka i hnev postihnutých. Ako napríklad v onen september:

Pred učebnými laboratóriami netrepežlivo prestupuje všetkých osem žiakov piatej triedy. Za sklenými stenami školy sa chvie park vo všetkých farbách jesene, ihriská až plačú prázdnotou, bazény sa ligotajú smaragdovozeleňými lákadlami. Ale signál na vstup do laboratória nie a nie zaznieť.

Nečudo, že v takýchto chvíľach prichádzajú niektorým jedincom na um úplne primitívne myšlienky. Predovšetkým Buxovi, o ktorom vyučujúci sverne tvrdia, že sa mal narodiť (a predovšetkým chodiť do školy) v dobách barbarských, keď smiech v kinách i pred obrazovkami vyvolávali pády hercov na nos, alebo kopance do zadku.

Našťastie Buxo svoj plánovaný podlý čin dnes nevykoná. Jurovi Karabinovi a Andrei Gajdošovej neunikol jeho potmehúdsky pohľad, uprený na pobiehajúcu spolužiačku Xéniu.

Pousmejú sa. Andrea prikývne.

„Na tvojom mieste by som si to dobre rozmyslel,“ zašepká Juro Buxovi.

Buxo spozornie. O Karabinovi

sa začínajú trúsiť akési podozrivé reči. Vraj vidí až do žalúdka.

„Chcel si jej predsa podložiť nohu, či nie?“ nepríjemne sa vyškiera Juro. „Lenže Dušan práve húta, že ak jej niečo vykonáš, viac svojho partnera pre štvorhru nepozná!“

Buxove oči sa zväčšujú na tenisové loptičky. Potvorský Karabin! Uhádol, čo mal práve za lubom. Ale bol by Dušan Trniak schopný tolkej podlosti? Rozísať sa so zohraným partnerom kvôli slzičkám ináč dosť namysleného dievčiska?

Andrea pozrie na Jura a keď sa dočká sprisahaneckého úsmevu, podíde k Buxovi.

„Zapíš si za uši, že bol by schopný. Okrem toho by s tebou najmenej mesiac neprehovoril ani slovo a na dvorcoch by ťa rozniesol ako úplného začiatoč-

nika. Tak neváhaj, spýtaj sa ho!“ šepká Andrea a ukazuje na Dušana.

Ešte dobre, že spodná čeľusť nedokáže od údivu odpadnúť; planéta Zem by už na svojom povrchu nosila obyvateľa bez tejto dôležitej súčasti kostry.

Ohúrený Buxo sa odpotáca k tenisovému spoluhráčovi. Ošívajúc sa, mrmle otázky. Dušan Trniak rozpačito prikyvuje. Tí dvaja im naozaj čítajú z mozgov ako z obrazoviek počítačov.

Juro s Andreou sa vyzývavo smejú.

Signál konečne otvorí dvere do fyzikálneho laboratória a osem piatokov sa posadí k prístrojom, aby pozorovali pohyby atómov rozličných kovov pri rovnakej teplote. Na ďalšie znepokojujúce otázky alebo bezočivé vyčíňanie niet času. Napokon Andrea s Jurom vtedy zabúdajú na svoje neobyčajné schopnosti.

Pripomenú si ich po vyučovaní. Pred pobežovaním na ihrisku dali prednosť prechádzke po bratislavských uliciach. Tam hľadajú „obete“.

Prvou sa stáva vysoký mladý

muž, ktorý práve vystúpil zo svojho elektromobilu a chystá sa zamieriť do najbližšieho kvetinárstva. Obaja piatáci sa na neho uprene zahľadia. Vzápätí si vymenia pohľad.

„Možno ju tam naozaj nájdete,“ poznamená Juro, keď prechádzajú okolo.

„Myslíš?“ roztržite zašomre mladý muž a zdúpnie. Že by až natoľko klesol, aby sa začal zhovárať sám so sebou?

„Uhm,“ prikývne Juro, pričom si hryzie spodnú peru, aby sa nerozoslial predčasne. „Mali by ste naozaj smolu, keby ste jazdili zbytočne až sem. Obchádzať dve hodiny všetky kvetinárstva v meste kvôli nejakej pruhovanej modro-bielej orchidei? Ts, ts! Nie je to strata času?“ zaujíma sa Juro a tvári sa ako lekár nad beznádejne chorým pacientom.

„A prečo vlastne Marta nástočí len na pruhovanej modro-bielej?“ úprimne sa čuduje Andrea. „Podľa mňa ružová, či fialová je rovnako krásna. Počujte, nesekíruje vás tak trochu?“

Mladý muž sa ponáša na piatka Buxa — aspoň výrazom tváre. „Naozaj, prečo práve pruhovaný modro-bielý kvet je pre Martu taký dôležitý?“ príde mu na um myšlienka, ktorá ho neopúšťa už niekoľko dní. „Nie je... hm, hm... celkom normálna?“

„Asi chce vedieť, čo všetko pre ňu urobíte,“ preberá slovo Juro. „Lenže chlap by sa nemal nechať vykorisťovať ako otrok v staroveku.“

Muž zarazene stiskne pery. „Čo je to za vtieravé chlapčisko?“

„Som celkom normálny,“ odpovie Juro. „Podľa všetkého sa jej budete musieť opýtať, čo tým sleduje. Odhodlávate sa na to už týždeň — a stále si netrúfate. Odvážite sa konečne?“

„Možno sa odhodlá, ak je ozajstný muž,“ výsmešne zvoní Andrein hlas.

„Obet“ červenie. Plavovlasé dievčisko vyslovilo úvahy, ktorými sa kváril len pred okamihom. Nehanbí sa však dlho. Dvojica bezočivých deciek už natahuje nohy, akoby tušila, čo má práve v úmysle: zdrapiť chalana za plece a spýtať sa, čo to má, doparoma, všetko znamenať!

Andrea s Jurom poskakujú po bulvári pri Dunaji, obrúbenom budovami so „starobylými oblokmi a alumíniovo-sklenenými pavilónmi. V šeleste z automatov nálady (v každej ulici hudbou vyvolávajú u chodcov vždy inú príjemnú náladu) vybuchuje ich rozpustilý smiech. Tam zastavia objemnejšiu občianku a pripomínajú jej, aby počúvala hlas rozumu: svoj raňajší zákusok už zjedla, nech nepremýšľa o ďalšom, mohol by jej uškodiť! Inde zavolajú na mládenca a slečnu, postávajúcich neďaleko od seba, aby sa teda konečne

oslovili, veď už desať minút nepremýšľajú o inom. Alebo úctivo pozdravia staršieho dôchodcu na lavičke, ktorý si ich zamyslene premeriava. Andrea sa navonok lútostivo zaujíma, prečo si myslí, že pred niekoľkými desiatročiami boli deti menej „rozbláznené a hlučné“?

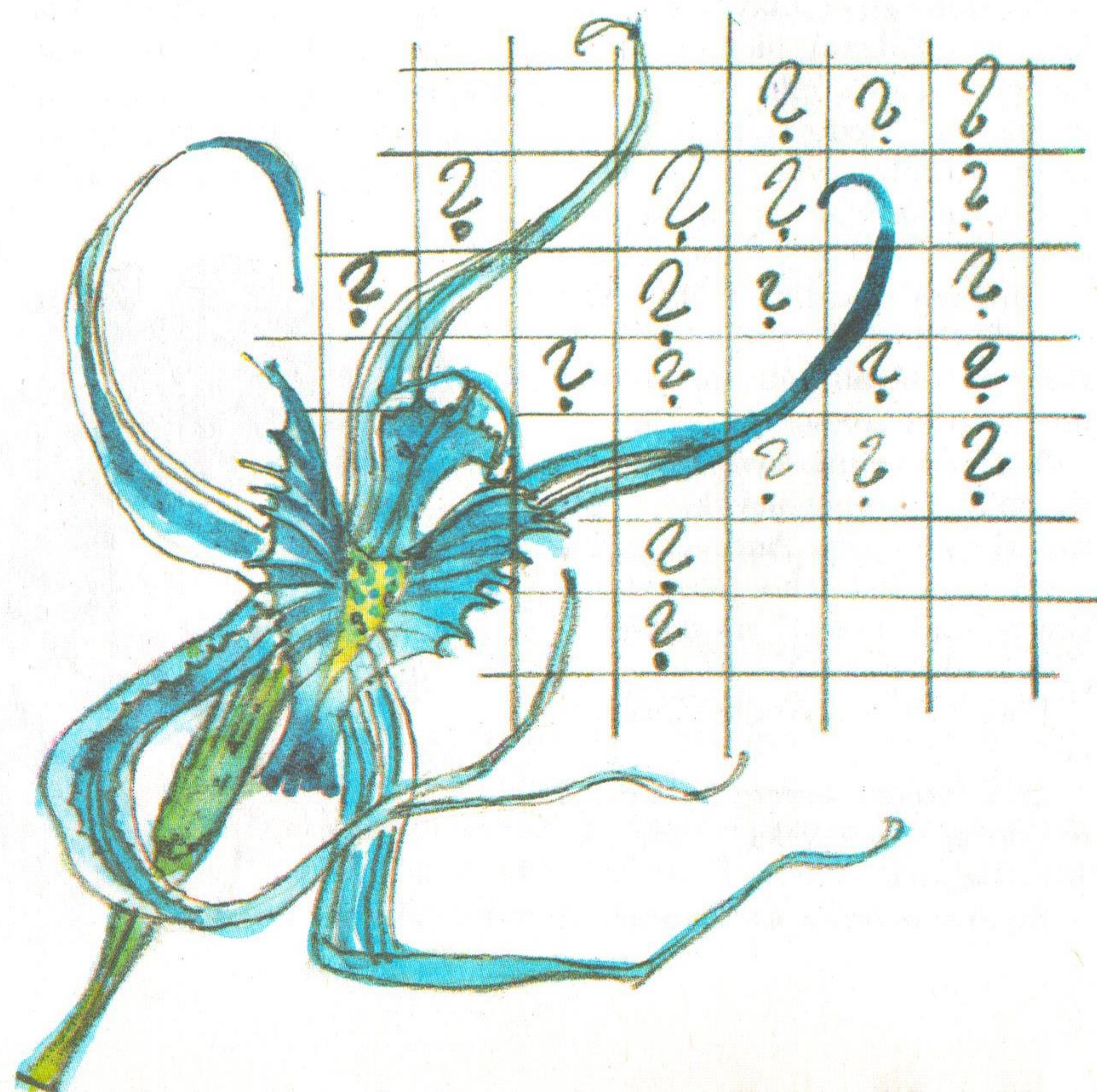
Každá pesnička má svoj koniec. Stane sa tak pri riešení úloh z biológie.

Lektor programuje úlohu za úlohou. Reťazce čísel a symbolov na obrazovkách učebných počítačov akoby nemali konca. Osem žiakov kóduje odpovede, potí sa od uší až po kolená.

Juro stíska pery. Andrea ich naširoko otvára. Stačí jediný pohľad, aby sa dorozumeli: „Proti takej presile si so statočnosťou ani nepípeme.“

„Tvorba buniek kvetu tamarisky pri fotosyntéze,“ premýšľa lektor pred určením ďalšej úlohy. „Učivo pre piatok vcelku veľmi ľahké...“

Andrea s Jurom si zhlboka

vzdychnú. Oni si to nemyslia. Uprene pozorujú vyučujúceho. Trojtýždňová skúsenosť im potvrdila spočiatku len tušené: mala by nasledovať odpoveď — ak ju skúšajúci pozná.

Lektor ju pozná. Premýšľa: „Dúfam, že si vyberú riešenie 11.“

Andrea s Jurom si vydýchnu a určia kód 11.

Počítač vyhodnotí ich odpovede.

„Ale pozrime sa!“ premýšľa lektor. „Práve u Karabina by človek nepredpokladal také vedomosti. Veď je to vlastne priemerný žiak. Trkvas. No... radšej sa ešte presvedčím.“

A s radosťou mu naprogramuje úlohu: pohyby bičkových baktérií v bielkovinách. Prítom usilovne premýšľa:

„Teraz ukáž, ty kujon, čo v tebe je! Pochybujem síce, že použiješ kód 39, ale ak áno, nuž — klobúk dolu pred tebou!“

Andrea vidí, ako Jurovi rumenec zalieva líca. Daromne sa chlácholivo usmieva. Po toľkých urážkach sa správny chalan nemôže tváriť nevšímavo, musí konať, aj keby ohrozil tajomstvo oboch. Naprogramuje kód 39, no počítač vonkoncom nevypína. Dodáva:

TERAZ PROSÍM KLOBÚK DOLU!

Pri čítaní správneho riešenia lektor spokojne pozmurkáva. Pozmurkáva i naďalej, no nie už tak spokojne. Potom si pretrie oči, či ho neklamú. Na obrazovke však zreteľne svetielkuje:

TERAZ PROSÍM KLOBÚK DOLU!

„Čo to má znamenať?“ vysloví učiteľským tónom.

„Má to znamenať,“ spôsobne odvetí Juro, „že máte splniť, čo ste si sľúbili.“

„Ale... ale... za čo?“ Lektor

sa usiluje, aby sa mu netriasol hlas.

„Za vyriešenie úlohy,“ oznamuje Juro.

„Ach, chlapče... čo ti to napadlo?“

„Nie jemu. Vám,“ pripomína Andrea. „Môžem to dosvedčiť. A nemuseli by ste si o ňom myslieť, že je trkvas, keď nesype biológiu ako strelený.“ Andrea špúli pery ako vždy, keď je rozhodnutá škriepiť sa hoci s vlastnou mamou.

„Prepánakráľa! Hádám mi len nečítali myšlienky?“ preletí lektorovi hlavou.

Odpoveďou je — dvojnásobné prikývnutie.

„Nemožné. Vlastne, čo je dnes nemožné?“ začína sa sužovať

zrazu nešťastný muž. „Ešte to by chýbalo, aby tak celá trieda...“

„Ostatní nie,“ nahlas ho ubezpečuje Juro. „Iba my dvaja,“ ukáže na zapýrenú Andreu.

„Potvorské detiská!“ núti sa lektor k pokojnejšej úvahe. „Ale čo! Podistým len hádajú, čo si môžem myslieť.“

S nádejou pozrie na potvorskú dvojicu. Obaja záporne kývajú hlavami. Tvária sa takmer súcítne. A lektor pochopí, že akékoľvek ďalšie úvahy o exemplárnom potrestaní za „neobvyklú bezočivosť“ k vyučujúcemu sú celkom zbytočné. Situácia je vážnejšia, ako sa zdala na prvý pohľad.

(Pokračovanie)

Čo si starostlivo ukrývam

Rozhovor
so spisovateľkou
Janou Šrámkovou

Do literatúry ste vstúpili autor-skými rozprávkami Klúč od zlatej brány. Stratili ste niekedy kľúče?

Budete sa čudovať, ale mne sa raz dokonca stratil zámok, nielen kľúč. Vrátila som sa domov z nákupu, kľúč som mala, ale zámok vo dverách nebol. Kým som nakupovala, navštívil ma zlodej, ktorý mal zrejme rád knižky, takže mi jednu ukradol. Vkladnú. Na kľúče si dávam pozor. Najstarostlivejšie si ukrývam ten od zlatej brány, za ktorou je ríša detstva a fantázie. Kde si ho ukrývam, to neprežradím.

Vaša druhá knižka má názov Lupienok a princezná Makovienka. Viete upiecť makovník?

Dokážem upiecť, čo len chcete, iba Janka s Marienkou nie. Tým by som radšej upiekla medovníky, alebo hoci aj makovník, veď aj ten je výborný. Nemám však rada ľudí, čo namiesto hláv na krku nosia prázdne makovice.

Keď naši čitatelia trochu vyrastú, istotne si radi prečítajú vašu knižku Biela stužka v tvojich vlasoch, ktorá vyšla v šiestich zahraničných a troch slovenských vydaniach. Nosievali ste niekedy vrkoče?

Ako dievčatko som po vrkôčoch vždy túžila, ale naozajstné vrkoče som nikdy nemala. Skôr to boli také myšacie chvostíky. Teraz mám vlasov presne sedemstosedemsiatsedem. Z toho tri zlaté. Tie mám iba požičané od deda Vševeda. Štvrté vydanie Bielej stužky v tvojich vlasoch, ktoré vyjde vo vydavateľstve Mladé letá na budúci rok, si však budú môcť prečítať nielen dievčatá ostrihané na chlapca, ale aj chlapci s vrkôčikmi.

JANA ŠRÁMKOVÁ
ROZPRÁVKY
štrbavej opičky

Po Bielej stužke ste vydali knižku Robko a Ďobko a možno sa v niektorých knižkupectvách ešte nájdu aj veselé príbehy Gabiky a jej plyšovej opičky Jašinky. Knižka totiž iba nedávno vyšla, no z listov, ktoré nám deti po uverejnení v Slniečku napísali, je jasné, že sa Rozprávky štrbavej opičky na knižných pultoch dlho nezohrejú. Kedy vám vytrhli prvý zub?

Rozprávky štrbavej opičky je posledná z trojice kníh, ktoré som v ostatnom čase napísala pre menšie deti. Pred Robkom a Ďobkom to bola ešte knižka Ako rastú futbalisti. Mimochodom — túto moju knižôčku si vraj v Slovenskej knihe hromadne objednávali aj futbalové mužstvá, aby urýchlili kvalitatívny rast našich futbalistov. Aby som však nezabudla na vašu otázku. Kedy mi vytrhli prvý zub? Niekedy sa mi zdá, že predvčerom, lenže keď na seba v zrkadle vycerím zuby, vidím, že to bolo asi dávnejšie. Odvtedy, ako mi vypadol prvý zub, som sa musela v živote kadečím prehrýzť. Neraz to boli problémy, na ktorých som si nejeden zub vylomila. Namiesto nich mám teraz mostík, no aj ten bude čoskoro potrebovať aspoň takú opravu ako náš druhý slávny most cez Dunaj. Držte mi palce, aby netrvala tak dlho. Pripravila NATAŠA PAVULAKOVÁ

Zápisník Slniečka

29. septembra sa dožíva sedemdesiatich rokov slovenská spisovateľka, zaslúžila umelkyňa **Mária Ďuričková**, prvá šéfredaktorka obnoveného Slniečka. Svojou tvorbou rozdáva radosť niekoľkým generáciám detí. Veselé dvojčatá Danko a Janka, tajomná Jasietka, **MAJKA TÁRAJKA** — to všetko sú vaše dobré kamarátky. A kto sa rád prechádza historickou Bratislavou, iste pozná Dunajskú kráľovnú, Prešporský zvon a Kľúče od mesta. A viete, ktorá autorkina kniha je najviac populárna vo svete? Biela kňažná. Preložili ju do dvanástich jazykov, naposledy vyšla v poľštine a japončine. K sviatku jej v mene všetkých čitateľov srdečne blahoželáme!

Uprostred leta, 20. júla, keď ste sa ešte tešili z prázdninového slnka, oslávila svoje sedemdesiate piate narodeniny spisovateľka, zaslúžila umelkyňa **Hana Zelinová**. Jej najčítanejšou knižkou pre deti je **JaKUBKO**, príbeh o statočnom cigánskom chlapcovi, ktorý za svoju odvahu a pomoc partizánom zaplatil životom. V minulom roku vyšla vo vydavateľstve Mladé letá knižka Vlnky-žblnky. Ak ste si ju už prečítali, viete, že sa tu stretávajú veselé

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 815 19 Bratislava, Suvorovova 3. Telefón 523 26.

Šéfredaktor Ján Turan, zástupca šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., grafická úpra-

psie historiky z knihy Hanibal za bránou, škôlkárske a prvácke príbehy z knižky Pehavý noštek a rozprávky z knihy Do videnia, Zuzanka. Spisovateľke k jubileu aj vo vašom mene želáme všetko najlepšie.

V septembri venujeme spomienku maliarovi **Štefanovi Cpinovi** k nedožitým sedemdesiatinám. Výtvarník svojimi obrázkami dlhé roky ilustroval knihy pre deti. Čuk a Huk, Čenkovej deti, Jano, Strieborná a Zlatá kniha rozprávok, Doktor Jajbolíto a mnohé ďalšie stále svietia buclatými tváričkami detí, nádychanými košielkami, oblínkami... Maliar za svoje bohaté ilustrátorské dielo dostal v roku 1969 Cenu Fraňa Kráľa a v roku 1972 Cenu Cypriána Majerníka in memoriam. Zomrel 2. septembra roku 1971.

Bibiana — kultúrno-spoločenské stredisko pre deti a mládež v Bratislave pripravilo pre svojich návštevníkov počas letných prázdnin zaujímavú výstavu — **Ilustrátori detských časopisov**. Výtvarníci sa tu predstavili tak trochu po novom — prostredníctvom ilustrácií vo vašich obľúbených časopisoch — Slniečku, Zorničke, Ohníku, Včielke... A tak ste mohli vidieť,

ako vlastne vyzerá originál ilustrácie, ktorá sa v tlačiarňi prenáša na stránky papiera. Že to bola naozaj pekná výstava, mi dajú určite za pravdu všetci, ktorým sa ju počas prázdnin podarilo navštíviť.

A ešte jedna zaujímavosť zo sveta: v septembri uplynie 200 rokov od narodenia amerického spisovateľa **Jamesa Fenimora Coopera**. Keby ste si naňho hneď nevedeli spomenúť, určite vám stačí pripomenúť knižku Posledný Mohykán alebo Stopár. Kto by nepoznal slávneho zálesáka Nattyho Bumppa alias Koženú pančuchu, náčelníka Čingaguka a jeho syna Unkasa? James Cooper vo svojich príbehoch z amerického Západu vždy vystupoval ako priateľ Indiánov, presadzoval rovnosť rás a víťazkami jeho dobrodružstiev boli statočnosť a pravda. Spisovateľ si svojimi knihami získal celý svet a môžeme vám prezradiť, že ich s potešením čítali aj takí slávni spisovatelia, akými bol Goethe a Balzac.

va Marián Škripek, redaktorka dr. Lubica Kepštová.

Redakčná rada: zaslúžilý umelec Miroslav Cipár, zaslúžilá umelkyňa Mária Ďuričková, zaslúžilý umelec Lubomír Feldek (predseda), Peter Glocko, Daniel Hevier, Juraj Klaučo, Vojtech Kondrôt, Ján Navrátil, Ondrej Zimka.

Tlačia Polygrafické závody z. p. Bratisla-

va-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

NIE JE TO TAK DÁVNO, V ROZPRÁVKOVOM ČASE, V SNEHOM ZAPADAVEJ KRAJINE...

ČAKALI NA MARIENKU. MA COCHA SĽUBILA, ŽE JU V MRAZE A ZIME POŠLE ZBIERAŤ JAHODY.

... SEDELO OKOLO OHŇA 12 MESAČIKOV

NIE JE MARIENKA CHORÁ? NEDOSTALA NÁHODOU CHRÍPKU?

ČAKANIE SI KRÁTILI ROZPRÁVANÍM ROZPRÁVOK:

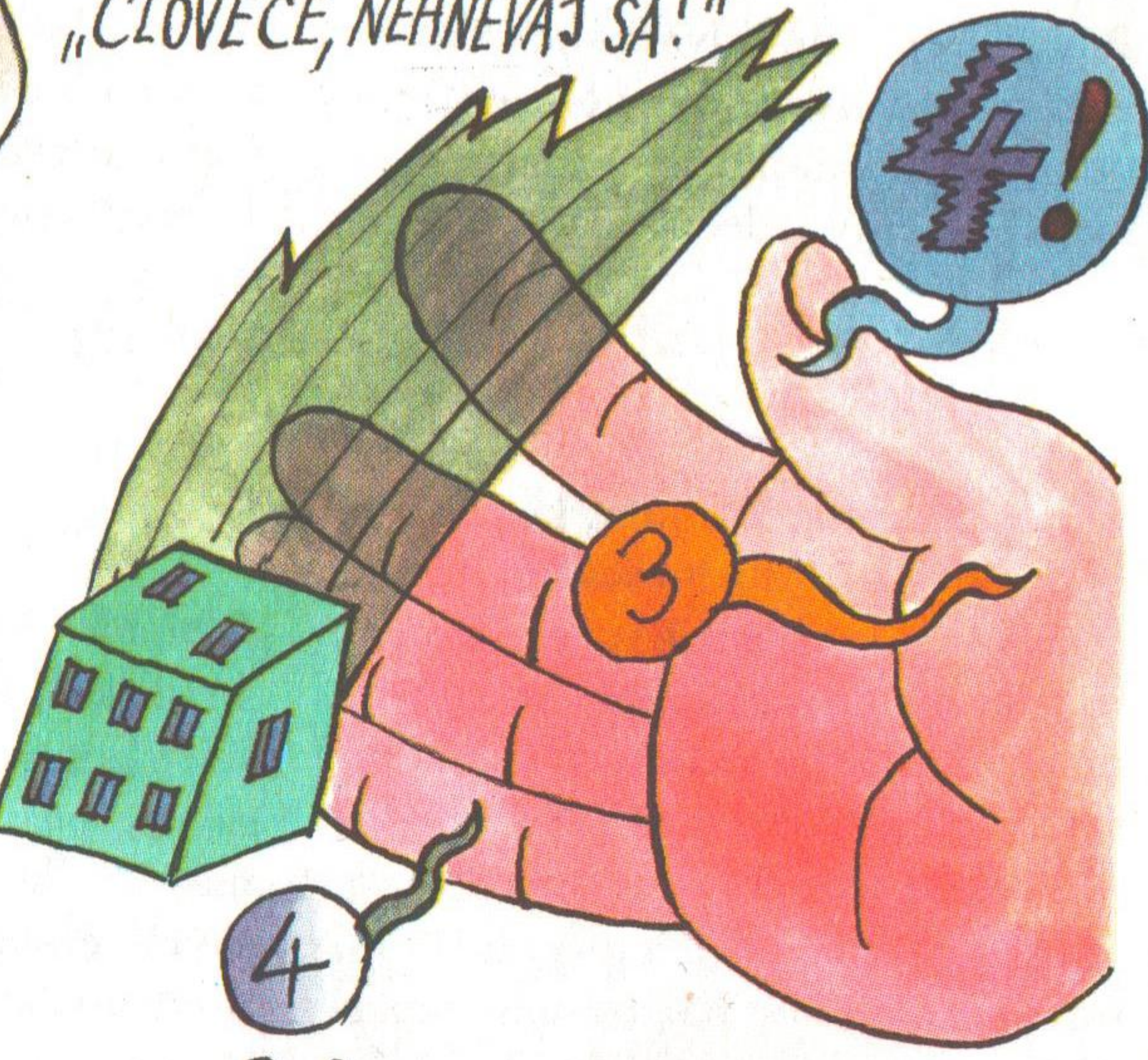
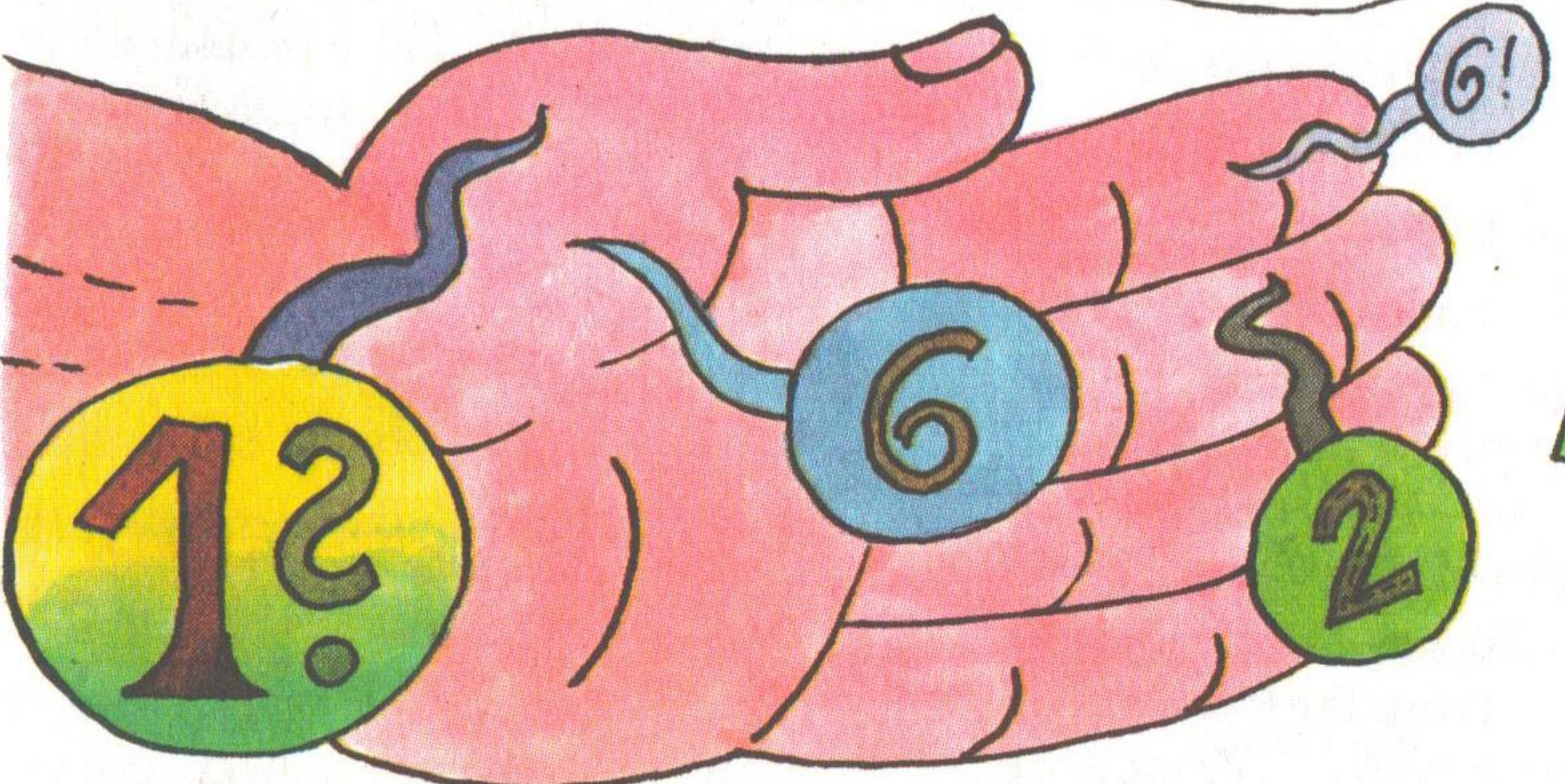

1 ZAUJÍMA NIEKOHU, ČO ROBÍ ŠKOLA CEZ PRÁZDNINY? PRIHLÁSTE SA, ABY SOM VÁS SPOČÍTAL NA PRSTOCH JEDNEJ RUKY!

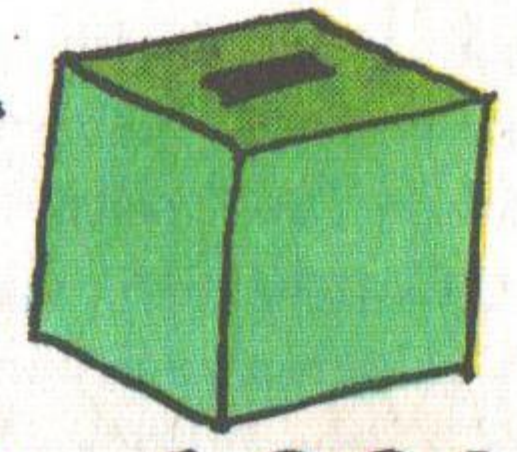
2 V TRIEDACH BOLO TICHU, AŽ UŠÍ TRHALO. SMÚTOK LEŽAL NA CHODBÁCH. JEDNEJ JÚLOVEJ NOCI, KEĎ HVIEZDY PRESTALI ŽMURKAŤ, SA STALA JEDNA OBROVSKÁ VEC...

3 TRAJA OBRI, ČO BÝVAJÚ CEZ PRÁZDNINY V TATRÁCH, UKRADLI MILÚ ŠKOLU. UKRADLI A VZALI NA OBROVSKÉ ŠKOLENIE.

4 POPREMIESTŇOVALI OKNA HORE-DOLU. KEĎ TO UROBILI, ZAHRALI SI S CHUŤOU "ČLOVEČE, NEHNEVAJ SA!"

5 HÁDZALI ŇOU, CHUDEROU, O ZEM OSTOŠEŠ-NEČUDO, ŽE SA POTEŠILA PREMENE NA POKLADNIČKU. NASYPALI DO NEJ RYBACIE PENIAZE.

6 ZMYSLELI SI, ŽE JU POŠLÚ AKO BALÍK STARÉMU VODNÍKOVÍ EMILOVI, KTORÝ SI LIEČIL REUMATICKÉ KOLENÁ V ĎALEKEJ TRAMTÁRII. BALÍKY DOSTÁVAL DENNODENNE OD BOSORKY ŽOFKY. V NICH ZABACIE A NETOPIERIE DOBRŤ. TOĽKO TÝCH BALÍKOV BOLO, ŽE SI Z NICH POSTAVIL NEPRAVÉ IGLU.

7 ŠKOLA BOLA DUŠEVNE PRIPRAVENÁ, ŽE POLETÍ NA METLE DO TRAMTÁRIE. NAŠŤASTIE SA KONEČNE MARIENKA UKÁZALA NA OKRAJI HORY A SEPTEMBER PRERUŠIL SVOJU ROZPRÁVKU...

